

Arbeidsnotat Working Paper

2015:5

Atle Ødegård [et al.]

Tverrprofesjonell samarbeidslæring
(TPS) ved Høgskolen i Molde

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

MØREFORSKING
MOLDE

Atle Ødegård, Siv Sæbjørnsen, Tone Hegdal,
Inger Elisabeth Bergum, Ole David Brask, Hans Inderhaug,
Hans Petter Iversen, Helene Hoemsnes, Kjellaug Myklebust,
Nils Bekkevold, Synnøve Hofseth Almås, Frøydis Perny Vasset,
Elisabeth Willumsen

Tverrprofesjonell samarbeidslæring
(TPS) ved Høgskolen i Molde

Arbeidsnotat / Working Paper 2015:5

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Molde University College
Specialized University in Logistics

Molde, Norway 2015

ISSN 1894-4078 (trykt)
ISBN 978-82-7962-205-5 (trykt)

ISBN 978-82-7962-206-2 (elektronisk)

TVERRPROFESJONELL SAMARBEIDSLÆRING

(TPS) VED HØGSKOLEN I MOLDE

Atle Ødegård ¹
Siv Sæbjørnsen ¹
Tone Hegdal ¹
Inger Elisabeth Bergum ¹
Ole David Brask ¹
Hans Inderhaug ¹
Hans Petter Iversen ¹
Helene Hoemsnes ¹
Kjellaug Myklebust ¹
Nils Bekkevold ¹
Synnøve Hofseth Almås ²
Frøydis Perny Vasset ²
Elisabeth Willumsen ³

¹ Høgskolen i Molde

² Høgskolen i Ålesund

³ Universitetet i Stavanger

Sammendrag

Tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS) er nødvendig for å sikre god kvalitet på helse- og sosialtjenestene. Ved Høgskolen i Molde arbeides det aktivt for å anvende TPS som virkemiddel på tvers av profesjonsutdanningene og langs utdanningsnivåene.

00. INNHOLDSFORTEGNELSE

s.1	01. INNHOLD
s.2	02. BAKGRUNN
s.3	03. OM TVERRPROFESJONELL SAMARBEIDSLÆRING (TPS)
s.3	3.1 Begrepsavklaring
s.4	3.2 Politiske "retningslinjer" for TPS
s.5	04. TPS VED CIPP - UNIVERSITY OF EAST ANGLIA (UEA)
s.5	4.1 Profesjonsidentitet. Dette skal ikke undergrave eller forvirre i den uniprofesjonelle identitetsdannelsen
s.8	4.2 IPL1 (første år) Introduksjon til tverrprofesjonelt teamwork
s.8	4.2.1 Teamarbeidssamling
s.8	4.2.2 Tverrprofesjonelt rollekart
s.8	4.2.3 Skriftlig refleksjonsoppgave
s.9	4.2.4 Shadowing
s.9	4.2.5 Erfaringer og refleksjoner etter observasjo ved IPL1, høsten 2013
s.10	4.3 IPL2 (andre år) - Effektivt tverrprofesjonelt samarbeid
s.10	4.3.1 Arbeidsseminarer
s.10	4.3.2 Fagfelleevaluering
s.10	4.3.3 Skriftlig refleksjonsoppgave
s.11	4.4 IPL3 - (tredje/siste år) - Tverrprofesjonell student - Temabasert konferanse
s.12	4.4.1 IPL4 (siste år) - Læring i å lytte og måter å respondere på - Temabaserte arbeidsseminarer for tverrprofesjonelle studenter
s.14	05. ORGANISERING AV TPS VED HØGSKOLEN I MOLDE
s.14	5.1 Eksempel på undervisningsopplegg ved bachelorutdanningene
s.14	5.1.1 Bachelor i sykepleie
s.16	5.1.2 Bachelor i vernepleie
s.23	5.2 Eksempel på undervisningsopplegg ved videreutdanninger i helse- og sosialfag
s.25	5.3 Eksempel på nye undervisningsopplegg på PH.D. studiet
s.28	06. VIDEREUTVIKLING AV TPS VED HØGSKOLEN I MOLDE
s.28	6.1 Undervisning
s.31	6.2 Forskning og fagutvikling
s.32	6.2.1 Praksisnær forskning
s.33	6.2.2 Utdanningsforskning
s.34	6.2.3 Annen fagutvikling
s.35	6.3 Samarbeid med andre læringsmiljø nasjonalt og internasjonalt
s.37	07. OPPSUMMERING OG AVSLUTNING
s.37	08. FORFATTERPRESENTASJONER
s.41	09. LITTERATUR

01. INNHOLD

I denne rapporten ønsker vi å gi en relativt bred oversikt og beskrivelse av temaet tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS) ved Høgskolen i Molde, slik det anvendes i ulike undervisningsopplegg. Begrepet TPS anvendes synonymt med det engelske interprofessional education (IPE), som har en lang tradisjon internasjonalt (Barr et al. 2005; Almås 2007).

Rapporten er utarbeidet i samarbeid mellom faglig ansatte som arbeider (i hovedsak) ved bachelorutdanningene i vernepleie og sykepleie, samt videreutdanningene ved Høgskolen i Molde. Alle forfatterene har deltatt i utvikling av TPS som utdanningstilbud. Vårt nære samarbeid med ansatte ved Høgskolen i Ålesund og Universitetet i Stavanger gjør at vi også har med medforfattere fra disse utdanningsinstitusjonene.

En hoveddel (kapittel 4) i denne rapporten er skrevet av vernepleier og ph.d.-student Siv Elin Nord Sæbjørnsen, som hadde etstudieopphold ved University of East Anglia (UEA) i forbindelse med sitt ph.d.-prosjekt. Ved UEA har de lang tradisjon og erfaring med tverrprofesjonell læring (IPE), med dr. Susanne Lindquist som faglig drivkraft.

Hensikten med rapporten som en helhet er å a) beskrive TPS som tema i de helse- og sosialfaglige utdanningene ved HiM, b) redegjøre for TPS som tema i undervisningen gjennom alle utdanningsnivåer (bachelor, vider-

utdanning og master og ph.d.), c) synliggjøre utviklingen av pedagogiske innfallsvinkler på de ulike utdanningsnivåene, d) beskrive og trekke inn relevante erfaringer og pedagogiske innfallsvinkler fra University of East Anglia og e) drøfte viderutvikling av TPS ved HiM med spesielt søkelys på pedagogiske innfallsvinkler og forskning.

02. BAKGRUNN

Ledelsen ved Høgskolen i Molde har over flere år lagt stor vekt på å implementere TPS som en del av undervisningen ved HiM. Dette har vært (og er) en overordnet strategi. Den sterke vektleggingen på TPS er også et resultat av utvikling av utdanningsporteføljen det siste året, der flere studier vektlegger tverrprofesjonelt samarbeid som et av de sentrale emnene. TPS har over tid blitt en del av undervisningsopplegget både i bachelorutdanningen, videreutdanningene og masterutdanningen, samt i den planlagte ph.d.-utdanningen. Den siste utdanningen som har kommet i gang, kalles videreutdanning i miljøarbeid og tverrprofesjonalitet (VMT). I forbindelse med det nyutviklede ph.d.-programmet som HiM etablerer høsten 2015, i samarbeid med Høgskolen i Volda, fremheves også tverrprofesjonelt samarbeid som tema, blant annet i et av ph.d.-kursene. Ph.d.-utdanningen kalles profesjonsutøvelse mellom fag, bruker og forvaltning. Videre er det opprettet et professorat i tverrprofesjonelt samarbeid ved Høgskolen i Molde, og en forsker er ansatt i en professor II-stilling innenfor TPS.

Høgskolen i Molde er også partner i forskerskolen PROFRES (<http://www.uis.no/forskning-og-ph-d-studier/forskerskolen-profres/om-forskerskolen/>). PROFRES er en nasjonal forskerskole for profesjonsrettet og praksisnær forskning på områdene helse, velferd og utdanning. Skolen er etablert som et resultat av samarbeid mellom universitetene i Agder, Nordland og Stavanger, i partnerskap med flere høgskoler og forskningsinstitusjoner over hele landet. Et av hovedsatsingsområdene i PROFRES er nettopp TPS. Høgskolen i Molde var en av hovedaktørene i utarbeiding og gjennomføring av det første ph.d.-kurset i forskerskolen: *collaborative work in changing environments – interprofessional and interorganisational collaboration*.

03. OM TVERRPROFESJONELL SAMARBEIDSLÆRING (TPS)

I denne delen gir vi noen begrepsavklaringer, noe som er nødvendig innenfor et felt som preges av et stort mangfold av begreper. Videre trekker vi frem noen politiske føringer.

3.1 Begrepsavklaringer

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer TPS som når to eller flere profesjoner lærer om, fra og med hverandre for å effektivisere samarbeid og bedre helsetjenesten (vår oversettelse). For å understreke betydningen av brukerperspektivet har følgende beskrivelse av tverrprofesjonell utdanning vært anvendt:

informal and formal opportunities for members of two or more professions to learn with and from each other, involving patient/users of health and social care where possible, with the aims of improving the effectiveness of care delivery and increasing collaborative practice (UKCC 2001:33).

TPS og «tverrprofesjonelt samarbeid» retter oppmerksomheten mot samarbeid mellom ulike profesjonsgrupper om et felles anliggende. Dette rører ved distinksjonen mellom på den ene siden begrepene, flerfaglig og tverrfaglig, og på den andre siden en profesjonell og tverrprofesjonell utdanning og et profesjonelt og tverrprofesjonelt samarbeid.

Termen fag peker ofte mot akademiske fagdisipliner, og tverrfaglighet peker ofte mot integrering av flere fag i et studium, for eksempel integrering av kjemi og biologi i faget biokjemi. Fag brukes også om et yrke. Flerfaglighet kan forstås for eksempel som en koordinering mellom ulike disiplin-fag. For eksempel har koblingen mellom fagene kjemi og biologi utkrystallisert seg i faget biokjemi. Innenfor lærerutdanningen er dette tydelig, der undervisningsfagene springer ut fra disiplin-fag. Her undervises det i skolens fag, så som matematikk, norsk og samfunnsfag.

Selv om profesjoner ofte omtaler seg selv som fag, inneholder profesjonsutdanninger elementer fra mange (akademiske) fagdisipliner og er dermed tverrfaglige i seg selv. I helse- og sosialfagutdanningene ser vi dette ved at de utdanningene er bygd opp med elementer fra anatomi, fysiologi, psykologi, sosiologi osv.

3.2 Politiske «retningslinjer» for TPS

Allerede i 1972 kom et forslag om et første felles studieår for helse- og sosialfagutdanningene (NOU 1972: 23). I St.meld. nr. 66 (1984–1985) ble det presisert at organisering av utdanningene bør tilstrebe at profesjonsutøverne utvikler en følelse av felles oppgaver og felles ansvar. For å bedre det tverrprofesjonelle samarbeidet i praksis ble det understreket at studentene etter endt utdanning skulle føle seg mer som helse- og sosialarbeidere (NOU 1986: 4). Det ble presisert at utdanningene må gripe mer over i hverandre slik at evnen til samarbeid styrkes. Med bakgrunn i Hernes-komiteens innstilling NOU 1988: 28 Med viten og vilje ble det iverksatt en omfattende reform av utdanningene i helse- og sosialsektoren. Sosial- og helsedepartementet fremholdt i St.meld. nr. 41 (1987–1988:106) at:

Helsetjeneste er lagarbeid. Dersom ikke målet er felles, og dersom ikke yrkesgruppene seg imellom forstår hverandres språk, har en få muligheter til å fungere sammen. Lagarbeid krever trening. Og den bør starte allerede under utdanningen.

I St.meld. nr. 40 (1990–1991) beskrives intensjonene i høgskolereformen blant annet med at det skal legges større vekt på samarbeid på tvers av eksisterende grenser mellom fag, utdanninger og høgskoler/universiteter. Dette er bakgrunnen for den rammeplanrevisjonen som har foregått i helse- og sosialsektoren. En konsekvens er at alle utdanningene i dag har fått en felles innholdsdel (15–30 studiepoeng). En sentral begrunnelse for dette politiske vedtaket var å styrke studenters evne og vilje til å samarbeide på tvers av profesjongrenser og dermed øke kvaliteten i helse- og sosialvesenet (rammeplan og forskrift 1998). Emner som kommunikasjon, konfliktløsning, etikk, vitenskapsteori og helse- og sosialpolitikk inngår i den felles innholdsdelen. Dette har vært gjort uten krav om, eller støtte til, å implementere undervisningen av felles studiepoeng på tvers av utdanningene. Forskning viser imidlertid at det er få utdanningsinstitusjoner som har implementert felles innholdsdel som TPS (Bjørke 2012).

I kjølvannet av St.meld. nr. 47 (2008–2009) Samhandlingsreformen kom den såkalte samspillmeldingen (Meld. St. nr. 13 (2011–2012) Ut-danning til velferd, samspill i praksis). Her blir det presisert at utdanningene må bidra til at kandidatene utvikler en selvforståelse som medarbeidere i et større velferdssystem, i tillegg til identiteten som profesjonsutøver. Og her understrekes viktigheten av at studenter blir kjent med andre yrkesgrupper i tjenestene og deres roller og oppgaver allerede under utdanningen (s. 49), og primært i tilknytning til praksisfeltet.

Teoretiske innfallsvinkler til tverrprofesjonelt samarbeid

I løpet av de siste årene har antallet artikler og bøker om fenomenet tverrprofesjonelt samarbeid økt en hel del både nasjonalt og internasjonalt. I Norge ser vi flere eksempler på dette, og flere av forfatterne av denne rapporten har bidratt vesentlig i så måte: (1) Willumsen, E. (red.) (2009). Tverrprofesjonelt samarbeid i utdanning og praksis. Universitetsforlaget: Oslo og (2) Willumsen, E. og Ødegård, A. (red.) (2014). Tverrprofesjonelt samarbeid – et samfunnsoppdrag. Oslo: Universitetsforlaget, (ISBN 9788215023304) og (3) Vasset et al.) Tverrprofesjonell e-læring som pedagogisk verktøy i helse- og sosialsektoren; Vård i Norden 2014.

Reeves et al. (2010) har systematisert en hel del av det teoretiske omfanget som eksisterer på feltet (interprofessional teamwork) – i fire hovedkategorier: (1) relasjonelle teorier, (2) prosessuelle teorier, (3) kontekstuelle teorier og (4) organisatoriske teorier. Det ligger utenfor denne rapporten å redegjøre for alle disse teoretiske områdene, og vi henviser interesserte lesere til denne originalitteraturen.

04. TPS VED CIPP – UNIVERSITY OF EAST ANGLIA (UEA)

4.1 Bakgrunn

Centre for Interprofessional Practice (CIPP), University of East Anglia i England, har siden 2002 utviklet et omfattende og velfungerende program for tverrprofesjonell utdanning, som nå høster høy anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt. Universiteter fra flere land, også Norge (UiB), sender i økende grad delegasjoner til CIPP for å ta lærdom av deres erfaringer. Leder av CIPP er dr. Susanne Lindqvist (som er ansatt i prof II stilling ved HS/HiM fra høsten 2015). I forbindelse med et studieopphold høsten 2013 fikk jeg, Siv Sæbjørnsen, som PhD-student anledning til å bli nærmere kjent med CIPP og deltok på en rekke av deres arrangementer. Erfaringer fra dette oppholdet sammen med skriftlig informasjon fra CIPP er grunnlaget for dette kapittelet.

Ifølge Lindqvist har det vært en lang vei fram til den anerkjennelsen

CIPP høster i dag. Det har blant annet vært knyttet skepsis til om hvorvidt søkelys på tverrprofesjonell utdanning vil utvanne eller endog undergrave det uniprofesjonelle. Denne skepsisen har nok ennå ikke sluppet helt taket, men stadig flere profesjonsutdanninger ved UEA tar nå også del i den tverrprofesjonelle undervisningen. Lindqvist understreker viktigheten av å innlede undervisningen i tverrprofesjonelt samarbeid helt fra begynnelsen av en profesjonsutdanning, mens studentene er i startgropen av å danne seg sin profesjonsidentitet. Dette skal ikke undergrave eller forvirre i den uniprofesjonelle identitetsdannelsen, men lage rom for den tverrprofesjonelle dimensjonen. Dette er det tatt hensyn til slik at undervisningen som gis på de ulike trinn i utdanningen, er tilpasset ulike «trinn» i identitetsdannelsesprosessen.

Den tverrprofesjonelle undervisningen ved CIPP kalles Interprofessional Learning (IPL). Målet med IPL er forbedret omsorgsutøvelse ved utvikling av kunnskap, ferdigheter, holdninger og atferd for effektivt tverrprofesjonelt samarbeid. CIPP tilbyr IPL til studenter på alle trinn i løpet av helse- og sosialutdanningene samt til ferdig utdannede som praktiserer sin utdanning på helse- og sosialfeltet.

CIPP tilbyr også kurs for profesjonelle og etater på helse- og sosialfeltet. Dette fordi de mener at det å være et effektivt teammedlem krever kontinuerlig trening, praksis og refleksjon. Videre hevder CIPP at team som er klar over sine svakheter og styrker, og som setter av tid for vurdering av sin praksis samt for forbedring av medlemmenes velvære, kan yte effektive tjenester. Hensikten med kursene for allerede kvalifisert personale er å gi støtte til deres møte med krav til kvalitet, innovasjon, produktivitet og forebygging. Kursene skal gi deltakerne hjelp til å utforske nye måter å dele informasjon på, diskutere beslutningsprosesser, utforske konfliktløsningsmåter, sette realistiske og oppnåelige mål sett i forhold til en visjon det er enighet om, lede og opprettholde endring og utforskning av måter å måle progresjon og belønne suksess på. De to kursene som tilbys, er «Prepare for lasting change», en tre timers samling for ledere, og «Lasting change», som er et tre måneders kurs for team (4 x to timers samlinger).

Foruten undervisning av studenter og profesjonelle i praksis er arbeidet med rekruttering og opplæring av gruppeledere viktige og tidkrevende oppgaver ved CIPP. På grunn av et høyt antall studenter kreves også et høyt antall gruppeledere med ulik helse- og sosialfaglige bakgrunn. Noen av disse deltar flere år på rad, mens andre må erstattes av nye gruppeledere fra gang til gang. Nylig har CIPP gjort positive erfaringer med å benytte studenter som gruppeledere.

IPL er inndelt i IPL1, IPL2, IPL3 og IPL4. CIPP arbeider stadig for å innlemme flere profesjonsstudier i sine samlinger. Per i dag er situasjonen ulik for

de ulike IPL-trinnene. På IPL1 deltar fremtidige sykepleiere, jordmødre, «operating department practitioners», leger, farmasøyter, ergoterapeuter, fysioterapeuter og logopeder. På IPL2 deltar kommende sykepleiere, jordmødre, «operating department practitioners», leger og farmasøyter. På IPL2E deltar kommende ergoterapeuter, fysioterapeuter, logopeder og praktikere (fra Early Years Foundation Stage/Key Stage 1). IPL3 er basert på frivillig deltakelse fra tredjeårsstudenter (eller sisteårsstudenter ved toårig program) fra the Faculty of Medicine and Health Sciences, School of Pharmacy og School of Social Work. Her deltar fremtidige sykepleiere, jordmødre, «operating department practitioners», leger, sosionomer, farmasøyter, ergoterapeuter, fysioterapeuter og logopeder. IPL4 er også basert på frivillig deltakelse. Her deltar praktikere og kommende sykepleiere, jordmødre, «operating department practitioners», leger, sosionomer, farmasøyter, ergoterapeuter, fysioterapeuter og logopeder.

IPL1 og IPL2 er obligatorisk for studentene, mens IPL3 og IPL4 er basert på frivillig deltakelse.

Erfaringer og refleksjoner fra deltakelse på IPL-samlinger

For å gjøre samlingene i tverrprofesjonelt samarbeid minst mulig skremmende forsøker CIPP å gjøre IPL mest mulig forutsigbart for studentene. Dette innebærer blant annet at det forut for enhver samling sendes ut program, deltakerlister og gruppesammensetning i e-post til alle deltakere. For gruppeledere holdes det en egen samling i forkant av studiesamlingene, hvor programmet og gruppeoppgavene for kommende studentsamling gjennomgås og testes ut. Ved oppmøte på samlingene får alle deltakere utlevert navneskilt og deltakermapper. Disse inneholder program og deltakerlister samt mer detaljert informasjon om for eksempel gruppeoppgaver, agenda for gruppearbeidsdelen og informasjon relatert til temaet for den aktuelle samlingen. På samlinger der brukere er representert, gjøres deltakerne skriftlig oppmerksomme på kravet om konfidensialitet. Programmet er lagt opp med et strengt tidsskjema som følges svært nøye for å unngå dødtid og usikkerhetsmomenter. For å holde tidsskjemaet er det viktig at alt går som planlagt, og ikke minst at teknikken virker som den skal. Eksempler på det motsatte var da lyden til filmklippene var for svak. Dette var imidlertid dobbeltsikret ved at teksten på filmen også var transkribert og lagt i deltakermappene.

Gruppearbeid er en sentral del av IPL. Gruppene skal selv velge gruppeleder og sekretær, men hvis de ikke klarer å bli enige innenfor en tidsfrist, blir disse rollene tildelt to vilkårlige gruppemedlemmer.

I IPL3 og IPL4 er brukernes personlige meddelelse svært sentralt og kan gi deltakerne uvurderlige innblikk i noen brukeres perspektiv på sitt «prob-

lem» (for eksempel knyttet til spiseforstyrrelser, rusmisbruk eller psykisk helse) og på hvilken hjelp de trenger eller har funnet / finner nyttig. Her blir det ofte tydelig at brukerne har behov for hjelp fra flere profesjoner og flere etater, og at disse har et fruktbart samarbeid som inkluderer brukerperspektiv.

Alle deltakere må fylle ut og levere evalueringsskjema etter hver samling. Dette gjelder også for deltakere på gruppeledersamlinger. Disse svarene gjennomgås grundig av CIPP etter hver samling og resulterer ofte i små eller større korrigeringer for planlegging av neste samling. CIPP er spesielt varsom og oppmerksom når det gjelder eksponering av brukere/brukergrupper og tilbakemeldinger fra disse.

4.2 IPL1 (første år) Introduksjon til tverrprofesjonelt teamwork

Studentene blir bedt om å utforske sin egen personlighetsstil og foretrukne rolle i et team ved å fylle ut et konfidensielt online spørsmålsskjema. Dette som en forberedelse for en teamarbeidssamling der studentene sammen utforsker hvordan individuell atferd og gruppedynamikk påvirker teamarbeid.

4.2.1 Teamarbeidssamling

Studentene deltar på en totimerssamling som har som mål å demonstrere effektivt og ineffektivt teamarbeid. Studentene er satt sammen i små multiprofesjonelle grupper og får først en oppgave som krever at alle gruppe-medlemmer involveres. Deretter vises et kort filmklipp av et multiprofesjonelt helse- og sosialteam. Gruppene blir så bedt om å identifisere ulike aspekter av teamarbeid fra filmklippet, diskutere saker relatert til dette og enes om nøkkelpoeng for læring ved denne samlingen.

4.2.2 Tverrprofesjonelt rollekart

Studentene ser på online intervjuer med profesjonelle helse- og sosialarbeidere for å finne ut mer om hver profesjons roller og hvordan de samarbeider.

4.2.3 Skriftlig refleksjonsoppgave

Her skal studentene reflektere over hva de har lært av de ulike delene i IPL1, og de skal beskrive sine egne pågående læringsbehov som fremtidige samarbeidende praktikere.

4.2.4 Shadowing

FØR neste IPL-trinn (IPL2) blir studentene bedt om å «skygge» en profesjonell på helse- eller sosialfeltet i praksissammenhenger.

4.2.5 Erfaringer og refleksjoner etter observasjon ved IPL1, høsten 2013

Over to hundre studenter var samlet i en stor hall og plassert ved bord sammen med en forhåndsdefinert gruppe. Hver gruppe var sammensatt av studenter fra ulike helse- og sosialfaglige utdanninger. Stillheten i hallen og studentenes lydhørhet var påfallende. Etter velkomst og introduksjon fikk alle studentene hvert sitt «mentometer», som ble brukt som «ice-breaker». Dette resulterte i en enkel, statistisk presentasjon på lerretet av deltakernes første tanker da de våknet om morgenen, relatert til forventninger for dagen. Deretter ble oppgaven «Lost at Sea» benyttet. Her skulle studentene først løse oppgaven på egen hånd, ved å velge fra en liste hva de ville prioritere å ta med seg om de var om bord i en synkende båt på havet. Etterpå skulle oppgaven løses av gruppene. De individuelle besvarelsene og gruppebesvarelsene ble så vurdert opp mot fasit, for å demonstrere nytten av tverrprofesjonelt samarbeid. Samarbeidet ble løst på ulike måter i de forskjellige gruppene. Noen forsøkte seg på konsensus, noen prøvde å få til en ordening der alle skulle ha like mye «makt», mens andre grupper benyttet seg av enkeltmedlemmers spesielle innsikt i det aktuelle temaet.

I neste del av IPL1 ble et 10 minutters filmklipp fra et tverrprofesjonelt teammøte vist, og studentene ble bedt om å notere eksempler på hjelpsom og uhjelpsom atferd som påvirket effektiviteten i møtet. Studentenes notater fra filmen ble så brukt som bakgrunn for en 30 minutters diskusjon i gruppene. Gruppediskusjonen skulle følge en mal bestående av fem spørsmål vedrørende

Studentenes notater fra filmen ble så brukt som bakgrunn for en 30 minutters diskusjon i gruppene. Gruppediskusjonen skulle følge en mal bestående av fem spørsmål vedrørende

- egenskaper ved møteledelse og suksessopplevelser for pasienten
- individuelle teammedlemmers forberedelse for et godt og effektivt møte
- hvordan teamet kan håndtere problematisk atferd fra teammedlemmer
- viktigheten av å ha generell kunnskap om roller og ansvar for hvert teammedlem som leverer tjenester til samme pasient
- viktigheten av bevissthet rundt egen og andres innsats og bidrag i et team for å yte optimal omsorg

Det ble så vist et nytt filmklipp av en pasient «Linda», som beskrev sin omsorgssituasjon etter at hun hadde hatt slag. Studentene ble så bedt om å velge ett av fire svaralternativer (ved bruk av mentometer) på spørsmål om hvordan de ville handlet som praksisutplassert student i situasjonen vist i filmen. Oppgaven ble så diskutert i gruppene. Deltakerne skulle så individuelt oppsummere noen nøkkellæringspoeng som de mente ville øke deres bevissthet i samhandling med pasienter i lignende situasjoner.

Avslutningsvis blir studentene presentert for noen ubesvarte spørsmål om ytterligere hjelpebehov som kan være relevante for «Linda». De blir så henvist til å lese noen intervjuer som er lagt ut for dem (IPL1 Blackboard site) på det «tverrprofesjonelle rollekartet», og slik lære om andre profesjoner som kunne involveres i Lindas omsorgstilbud.

Umiddelbart etter avslutningen ble det holdt debrifing med kaffe og kaker for gruppelederne. Her ble erfaringer fra dagens samling oppsummert og diskutert. Noen av de nye gruppelederne, som selv var studenter, så ut til å ha et stort behov for å luften sine nye erfaringer.

4.3 IPL2 (andre år) – Effektivt tverrprofesjonelt samarbeid

4.3.1 Arbeidsseminarer

I IPL2 skal studentene delta på to arbeidsseminarer. I den første skal studentene arbeide i små multiprofesjonelle grupper for å velge et emne de skal samarbeide om. De skal fokusere på videreutvikling/forbedring av en individuell omsorgsprosess eller forbedring av tjenesteleveranse. Hver gruppe kan skreddersy sin case slik at den passer til de profesjoner som er representert i gruppen, deres interesser og erfaringer.

Mellom første og andre arbeidsseminar skal hver gruppe samarbeide om å utforske aspekter ved sin case og sammen lage en presentasjon av hvordan den individuelle omsorgsprosessen kan forbedres/videreutvikles, eller hvordan tjenesteleveransen kan forbedres.

I det andre arbeidsseminaret skal gruppene presentere sine funn/forslag til et panel bestående av tre andre grupper og deres gruppeledere.

4.3.2 Fagfellevurdering

Etter det andre arbeidsseminaret skal studentene delta i en online spørreundersøkelse der de anonymt skal vurdere bidraget fra de andre studentene i sin gruppe.

4.3.3 Skriftlig refleksjonsoppgave

Studentene skal her skrive et refleksjonsnotat av hva de har lært i IPL2. Dette inngår i deres porteføljer. En del av refleksjonsnotatet skal være beskrivelse

av deres pågående læringsbehov som fremtidige samarbeidende praktikere.

IPL2 (andre år) – Effektivt tverrprofesjonelt teamarbeid for rehabiliteringsvitenskap og utdanning

Studentene skal bygge på det de har lært om seg selv i IPL1 knyttet til teamarbeid. De skal delta på endags IPL-arbeidsseminar for å utforske samarbeid mellom praktikere i rehabiliteringsvitenskap og praktikere i undervisning/utdanning. Studentene skal vurdere barrierer og fordeler og de overordnede prinsippene ved tverrprofesjonelt arbeid. Arbeidsseminaret inneholder presentasjoner fra profesjonelle og brukere, undersøkning av drivere for tverrprofesjonell praksis og behovet for samarbeidende praksis. Studentene skal arbeide i små, multiprofesjonelle grupper for å diskutere sin egen rolle og andre profesjoners roller, prinsipper ved godt tverrprofesjonelt arbeid og fordeler ved samarbeid.

4.4 IPL3 – (tredje/siste år) – Tverrprofesjonell student – Temabasert konferanse

IPL3 er basert på frivillig deltakelse, og studenter fra Faculty of Medicine and Health Sciences, the School of Pharmacy og School of Social Work er invitert til å delta på en tverrprofesjonell studentkonferanse som varer en hel dag. Konferansen fokuserer på et bestemt tema knyttet til folkehelse, for eksempel «langtidstilstander».

På konferansen deltar brukere og profesjonelle for å gi studentene et bredere perspektiv på tverrprofesjonelt og tverretatlig samarbeid og gjør det mulig for studentene å diskutere og debattere aspekter ved temaet med hovedinteressehaverne. For mange studenter er dette en ny form for læring, som vil spille en nøkkelrolle i forberedelsene med overgangen fra student til praktiker og i fortsettelsen av deres profesjonelle utvikling.

Erfaringer og refleksjoner etter deltakelse og observasjon ved IPL3, våren 2013

Samlingen ble holdt i et stort konferansesenter og startet med alle deltakerne samlet i et stort auditorium. Temaet for denne samlingen var alkoholmisbruk. Etter velkomst og introduksjon holdt ulike relevante fagpersoner foredrag om alkoholisme/alkoholmisbruk som fenomen, problem og konsekvens, sett fra deres profesjonelle synsvinkel. Det ble presentert tema-relevant statistikk for England generelt og Norfolk County lokalt. Deretter ble det vist filmklipp med intervju med tidligere rusmisbrukere, som snakket om sitt liv som misbruker og veien inn og ut av misbruket. Konfidensialitet ble vektlagt gjennom hele konferansen for å beskytte tjenestemottakerne.

Etter en liten pause ble alle deltakerne fordelt gruppevis. Det var to AA- og Alanon-medlemmer med i hver gruppe, som innledet gruppemøtet med å fortelle sin historie. Disse stilte seg åpne for spørsmål fra deltakerne. Gruppelederen hadde en viktig rolle her, for å se til at spørsmålene var relevante, samt for å verne om historiefortellerne. Etter denne presentasjonen skulle gruppene diskutere ulike tverrprofesjonelt relaterte temaer og gjøre en oppsummering. Behovet for tverrprofesjonelt samarbeid, kunnskap om dette samt viktigheten av å ha brukeren i sentrum for tjenestetilbudet kom tydelig fram i gruppene.

I neste del arbeidet deltakerne med en case. Her var alle gruppene som hadde valgt arbeidsseminar «family & society», samlet for seg, de som hadde valgt «mental health», var sammen, og de som hadde valgt tredje og siste arbeidsseminar «physical health», var samlet i et annet rom. Casen ble presentert i seks deler, som utviklingen av en historie, hvor gruppen/storgruppen skulle drøfte situasjonen, mulige konsekvenser samt hvordan man kunne hjelpe, og hvilken hjelp som burde komme på banen. Nok en gang ble behovet for IPC, kunnskap om IPC og brukeren i sentrum understreket. Tilbakemeldinger fra deltakere i ettertid viste at denne modellen ikke hadde fungert like optimalt i alle gruppene. Kanskje ble det for stort og omfattende og vanskelig å ivareta bidragsyteres og deltakeres behov? Den neste IPL3 vil ta hensyn til disse tilbakemeldingene og blir derfor lagt opp noe annerledes.

Siste del besto av plenumspresentasjon av gruppearbeidet med påfølgende paneldebatt. Hele konferansen ble avrundet med en forrykende dramaoppsetning relatert til temaet, fremført av dramastudenter ved UEA. Før stykket ble laget, hadde dramastudentene og instruktøren tilbrakt mye tid sammen med AA- og Alanon-medlemmene for å fange opp alkoholisme-problematikk, brukerrollen og det tverrprofesjonelle samarbeidet som de hadde erfart.

4.4.1 IPL4 (siste år) – Læring i å lytte og måter å respondere på – Temabaserte arbeidsseminarer for tverrprofesjonelle studenter

IPL4 er basert på frivillig deltakelse og omfatter to halvdagsarbeidsseminarer, som hver er basert på et tema, for eksempel spiseforstyrrelser, mental helse eller vold i nære relasjoner. Det går ca. seks måneder mellom disse. De to arbeidsseminarene har ulike temaer. Et begrenset antall plasser er tilgjengelige, og studenter i siste år av sin utdanning inviteres til å søke om plass. IPL4 gir studenter verdifulle muligheter til å samhandle med brukere og profesjonelle som er spesielt interessert i omsorg for den aktuelle brukergruppen.

Erfaringer og refleksjoner etter deltakelse og observasjon ved IPL4, høsten 2013

Temaet for denne samlingen var spiseforstyrrelser. Det var færre deltakere på denne samlingen enn på tidligere studentsamlinger. Deltakerne var både sisteårsstudenter og ferdigutdannede som allerede praktiserte sitt fag innen helse- og sosialfeltet.

Etter velkomst og introduksjon ble temaet presentert fra ulike fagpersoner og profesjoners synsvinkler. En case, som også lå ferdigtrykt i hver deltakermappe, ble lest opp. Et panel bestående av ni personer som representerte temarelevante profesjoner og etater, beskrev hvordan de ville intervensere og samarbeide rundt det aktuelle casescenariot. Deretter ble gruppeoppgaven introdusert.

En detaljert agenda for gruppeoppgaven var lagt i deltakermappene. Gruppene var sammensatt av studenter, profesjonelle samt en brukerrepresentant. Brukerrepresentanten i den gruppen jeg deltok i, hadde lang erfaring fra behandling av anoreksi. Hun var nå frisk, var i et stabilt samboerforhold og hadde født et barn (nå ca. 1,5 år), som hun hadde med seg på seminaret og i gruppen. En av hennes behandlere fra institusjonsopphold var også til stede. Det virket som om brukerrepresentanten hadde tillit til og følte støtte ved at behandleren var til stede. Hun fortalte om sin tilstand, situasjon og erfaringer som pasient og ulike hjelpebehov hun hadde. Deltakerne i gruppen, som representerte ulike profesjonsutdanninger, stilte henne spørsmål som hun svarte på. Pasientens behov for ulike former for hjelp, behov for hjelp fra ulike profesjoner og etater underveis i sykdomsforløpet og behovet for at de ulike fagpersonene har kunnskap om hverandres kunnskap og tjenestetilbud, kom klart fram. Brukerrepresentanten høstet stor takk og heder fra både profesjonelle og studenter for at hun så åpenhertig delte av sine vanskelige erfaringer. Etter konferansen fikk jeg snakket litt med henne. Hun tok seg tid til å prate med flere. Hun sa at hun satte pris på de positive tilbakemeldingene fordi hun ikke visste hvordan hun hadde klart å forklare seg, om det ga mening, om det hørtes forståelig ut, osv. Jeg oppfattet henne som litt opprømt, sliten, men fornøyd.

Gruppeoppgaven var beregnet til å ta 120 minutter, hvorav de siste 15 minuttene var satt av til studentenes forberedelse av spørsmål til panelet. Det var altså bare studentene som skulle forberede spørsmål, så profesjonelle og brukere fikk gå til kaffepause.

Siste del av samlingen gjaldt spørsmål og svar til panelet, som besto av profesjonelle og brukere.

Før konferansen hadde CIPP arbeidet med å få tak i minst én brukerrepresentant til hver gruppe. Like før konferansen begynte, kom beskjeden om at noen av disse ville trekke seg. CIPP var nøye med å understreke at bruker-

representanter deltar fullstendig frivillig, og at de ikke ville bli utsatt for press om de ønsket å trekke seg fra oppgaven. Løsningen ble da å lage større grupper, noe CIPP i utgangspunktet var skeptiske til. Tilbakemeldingene som kom i ettertid, viste seg å være gode, og det hadde ikke blitt oppfattet problematisk at gruppene var så store (12–13 deltakere). Generelt sett var tilbakemeldingene fra studenter, profesjonelle og brukere ved denne konferansen gode.

Relevant litteratur:

<https://www.uea.ac.uk/centre-for-interprofessional-practice/pre-registration-ipl-programme>

05. ORGANISERING AV TPS VED HØGSKOLEN I MOLDE

5.1 Eksempel på undervisningsopplegg ved bachelorutdanningene

I felles innhold i rammeplanene for sykepleier- og vernepleierstudenter står følgende beskrivelse av måloppnåelse etter endt utdanning: Helse- og sosialfagutdanningene har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere som setter mennesket i sentrum, og som kan planlegge, organisere og gjennomføre tiltak i samarbeid med brukere og andre tjenesteytere. Formålet med felles innholdsdel er å utdanne helse- og sosialarbeidere som skal kunne samarbeide tverrfaglig innen helse- og sosialsektoren, i tråd med intensjonene i relevante lover. Videre skal de styrke evnen til tverrfaglig samarbeid, kunne begrunne sine handlinger overfor brukere, andre yrkesutøvere og overfor arbeidsgivere ut fra et vitenskapsteoretisk og forskningsmetodisk syn. Sykepleiere og vernepleiere skal kjenne rammene for egen faggruppe og oppgavefordelingen mellom helse- og sosialfaggruppene og være lagarbeider og kunne samarbeide med brukere og andre yrkesgrupper (Rammeplan for sykepleierutdanning, Kunnskapsdepartementet 2008, og Rammeplan for vernepleierutdanning, Kunnskapsdepartementet 2005).

5.1.1 Bachelor i sykepleie

I Fagplan for bachelor i sykepleie ved høgskolen i Molde er det tydeliggjort under ulike delemner betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid og tverrprofesjonell samarbeidslæring. Etter fullført studieprogram skal studenten blant annet kunne: a) arbeide mot et felles mål i et tverrprofesjonelt team, b) vise respekt for andre profesjoners kompetanse og se viktigheten av tverrfaglig/tverrprofesjonelt samarbeid og c) ha kunnskap om like profesjoner og tverrprofesjonelt samarbeid i helse- og sosialomsorgen. Her følger en kort presentasjon av prosjekter ved sykepleieutdanningen:

1. år: Prosjekt i grunnleggende etikk, menneskesyn og tverrprofesjonelt samarbeid

Innhold: etikk, menneskesyn, tverrprofesjonelt samarbeid, loggskrivning og framlegg

Læringsaktiviteter: forelesninger, selvstudier, observatør i situasjonsbetinget yrkespraksis, veiledning, gruppearbeid og muntlig fremlegging av gruppearbeid. Obligatorisk deltakelse ved alle deler av prosjektet Både sykepleie- og vernepleierstudenter deltar, ca. 160 studenter

2. år: Samarbeidslæring/TPS

Innhold: tverrprofesjonell samarbeidslæring, holdninger og ansvarlighet, etikk, sykepleiefaglig/vernepleiefaglig kunnskap, samhandling, informasjon, veiledning og undervisning, legemiddelhåndtering, tverrprofesjonelt samarbeid, organisatorisk kompetanse, forskning og reformer, nytenkning og innovasjon

Læringsaktiviteter: forelesninger i auditoriet og utlagte forelesninger på nett, film, gruppearbeid, diskusjonsforum på Fronter, felles oppgaveskriving på Fronter, nettbasert veiledning, loggføring

Prosjektet avsluttes med en presentasjonsdag, der alle grupper legger fram sitt arbeid for medstudenter og lærere. Det er obligatorisk deltakelse ved alle deler av TPS. Alle studentene fra sykepleie- og vernepleierutdanningene deltar (ca. 140).

Gründercamp

Innhold: avhenger av oppdraget som blir gitt av ulike samarbeidsaktører innenfor helsevesen eller innovasjonsbedrifter. Oppdraget blir gjort kjent første dag i gründercampen.

Læringsaktiviteter: forelesninger, selvstudier, gruppearbeid, veiledning, database-/internettsøk.

Det er obligatorisk deltakelse ved alle deler av gründercamp. Alle studenter deltar, både sykepleier- og vernepleierstudenter (ca. 140).

Gründercamp er et samarbeid med Ungt Entreprenørskap (UE), og fokuserer på kreativitet og nyskaping. Gründercamp går over to dager. I programmet gjennomfører studentene en gründercamp der de får et reelt oppdrag med en definert problemstilling som de skal presentere en løsning på innenfor et avgrenset tidsrom. Det kan være å skape noe helt nytt, forbedre en tjeneste, et produkt eller en prosedyre. Vi har de siste årene hatt for eksempel «Universell utforming» og «Verdighet» som tema. Oppdraget blir gitt av en bedrift eller organisasjon fra privat eller offentlig sektor. Studentene jobber med oppdraget i tverrprofesjonelt sammensatte grupper og presenterer løsningene for en jury, som kårer en vinner ut fra gitte kriterier. Første dagen har studentene veiledere fra ulike organisasjoner og sektorer som er til stede på høyskolen. Juryen består også av personer fra ulike organisasjoner, både private og offentlige virksomheter.

3. år: Individuell plan

I 3. år ved sykepleierutdanningen legger man mest vekt på individuelle planer. Dette vil bli beskrevet under prosjekter som inneholder TPS læring, i både bachelor i sykepleie og vernepleie.

5.1.2 Bachelor i vernepleie

I Fagplan for bachelor i vernepleie ved Høgskolen i Molde er både betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid og tverrprofesjonell samarbeids læring tydeliggjort gjennom hovedemner og delemner.

Tverrfaglighet er ett av fagplanens særskilte utviklingsområder, og den presiserer at «Vernepleiere har et betydelig potensial i forhold til brobygging og integrasjon – på tvers av fag og profesjoner. Både målgrupper, fagsammensetting, og integrering av perspektiver bidrar til brobyggerrollen. Vernepleierutdanningen ser behov for å styrke fokuset på tverrfaglig integrering og samarbeid, gjennom bl.a. økt samarbeid på tvers av utdanninger, og økt vekt på tverrprofesjonalitet i undervisningen» (s. 10).

Fagplanen for bachelor i vernepleie har fem gjennomgående emner som går som en rød tråd gjennom hele utdanningen. I to av disse er tverrprofesjonelt samarbeid særlig presisert:

Gjennomgående emne III: relasjonskompetanse: «En vernepleier skal kunne delta i viktige relasjoner og fellesskap, både med brukere og fagfolk, være i stand til å lytte og slippe andre til, og til å selv kommunisere tydelig nok til å bli forstått. ...»

Gjennomgående emne V: rollekompetanse: «Vernepleierrollen skal være tydelig nok til å identifisere seg med, og til å skille fra andre faggrupper, samtidig som tverrfaglighet og tverrprofesjonelt samarbeid står sentralt. Vi kan kalle det en brobyggerrolle. ...» Etter fullført studieprogram

skal studenten blant annet kunne: a) vise ferdigheter i kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning, b) reflektere rundt relasjonens betydning, mellommenneskelig og faglig, c) vise ferdigheter i lagarbeid, både sammen med brukere, medstudenter og andre, d) vise ferdigheter i samarbeid på tvers av fag og profesjon og e) bidra aktivt til brobygging mellom fag og profesjoner innenfor helse- og sosialområdet. For å styrke den tverrprofesjonelle kompetansen er det innført eget arbeidskrav i fire av fem praksisperioder, der studentene skal vise til en oversikt over de ulike profesjonene på praksisstedet, samt hvilken rolle og funksjon disse har.

1. studieår: Første studieår har hovedemnet samhandling og velferd og skal gi studentene grunnlag til å kunne arbeide med sin egen fungering, sine holdninger og evne til refleksjon knyttet til samhandling og kommunikasjon. Studenten skal få innsikt i egen yrkesprofesjon og opparbeide seg en begynnende yrkesidentitet samtidig som studenten får kjennskap til andre yrkesgrupper, deres kompetanse og erfaring med tverrprofesjonell samhandling.

Gjennom emnene 1–7 har studentene følgende læringsutbytter som omhandler TPS:

- noe kunnskap om andre aktuelle yrkesgrupper
- noe erfaring fra arbeid i basisgrupper og i tverrfaglig samarbeid
- kjennskap til aktuelle samarbeidspartnere for barnehage/skole

Delemnet tverrfaglig arbeid og samarbeid dreier seg om vernepleieren som brobygger mellom fag og profesjoner. Hvordan målgrupper, fagsammensetning og integrering av perspektiver bidrar til brobyggerrollen. Forholdet til andre utdanninger og yrkesgrupper, tverrprofesjonalitet. Tverrfaglig refleksjonsuke etter praksis 1, sammen med sykepleierstudentene. Gründercamp:

Innhold – Avhenger av oppdraget som blir gitt av ulike samarbeidsaktører i helsevesen eller innovasjonsbedrifter. Oppdraget blir gjort kjent første dag i gründercampen. Læringsaktiviteter – Forelesninger, selvstudier, gruppearbeid, veiledning, database-/internettsøk.

Det er obligatorisk deltakelse ved alle deler av gründercamp. Ca. 135 studenter deltar, både sykepleier- og vernepleierstudenter.

2. studieår: Andre studieår har hovedemne miljø og relasjoner. Gjennom emnene 8–14 i 2. studieår har vernepleierstudentene følgende læringsut-

bytter og delemner som omhandler TPS, der studenten blant annet skal ha følgende kompetanse:

- kunne arbeide mot et felles mål i et tverrprofesjonelt team
- vise respekt for andre profesjoners kompetanse og se viktigheten av tverrfaglig/tverrprofesjonelt samarbeid
- kunnskap om ulike profesjoner og tverrprofesjonelt samarbeid i helse- og sosialomsorgen
- tverrprofesjonelt samarbeid som tema før praksis 4
- Kjennetegn og tilnærminger ved atferdsproblemer i skolen. Tverretattlig samarbeid og organisering av tjenester. Individuelle opplæringsplaner

Innhold: Tverrprofesjonell samarbeidslæring, holdninger og ansvarlighet, etikk, sykepleiefaglig/vernepleiefaglig kunnskap, samhandling, informasjon, veiledning og undervisning, legemiddelhåndtering, tverrprofesjonelt samarbeid, organisatorisk kompetanse, forskning og reformer, nytenkning og innovasjon.

Læringsaktiviteter: Langsgående kasusbasert læringsprosjekt i samarbeid med sykepleierutdanningen, over 2–3 måneder. Startsamling i plenum og grupper, forelesninger, film, gruppearbeid, felles oppgaveskriving i Fronter, nettbasert diskusjonsforum og lærerveiledning, loggføring. Prosjektet avsluttes med en presentasjonsdag, der alle grupper legger fram sitt arbeid for medstudenter og lærere.

Det er obligatorisk deltakelse ved alle deler av TPS-prosjektet. Ca. 115 studenter deltar, både sykepleier- og vernepleierstudenter.

3. studieår: Tredje studieår i vernepleierutdanningen er preget av hovedemnet samfunn, organisasjon og samarbeid, og ikke minst tverrprofesjonelt samarbeid. Samhandling og tverrprofesjonelt samarbeid er sentrale emner i alle hovedemnene i tredje studieår, og studentene skal dette studieåret tilegne seg tverrprofesjonell kompetanse. Dette er også et tema i studiets siste praksisperiode. Gjennom emnene 15–21 i tredje studieår har vernepleierstudentene flere læringsutbytter og delemner som omhandler TPS, og da spesielt emne 17 samhandling og tverrprofesjonelt samarbeid.

- kunnskap om og forståelse for hvordan egen atferd virker på andre
- kunne vise betydningen av egenutvikling for å etablere og videreutvikle profesjonelle ferdigheter

- kunnskap om hvordan ulikhet, spenninger og konflikter mellom profesjoner kan anvendes konstruktivt i situasjoner og organisasjoner
- kunne beskrive egne kunnskaper, verdier og holdninger knyttet til utøvelse av yrket
- kunne anvende kommunikasjonsferdigheter i veiledning og tilbakemeldinger til medstudenter
- kunnskap om samarbeid og samordning i organisasjonsteoretisk og profesjonsteoretisk perspektiv
- kunne anerkjenne andre profesjoners kompetanse i tverrprofesjonelt samarbeid
- kunne drøfte samarbeid og samordning i et brukerperspektiv, arbeidstakerperspektiv og organisasjonsperspektiv
- kunne anerkjenne andres kunnskaper, kompetanse og atferd i et samhandlingsperspektiv
- noe innsikt i det formelle og uformelle tverrprofesjonelle samarbeidet på praksisplassen
- kunne anerkjenne ulike profesjoners bidrag i det tverrprofesjonelle samarbeidet

Tredje studieår har et eget delemne om tverrprofesjonelt samarbeid, med følgende vektlegging:

Ulike former for samarbeid: tverretatlig, flerfaglig, tverrfaglig, tverrprofesjonelt samarbeid. utfordringer i tverrprofesjonelt samarbeid. Profesjonsteori. Egen yrkesidentitet. Vernepleierrollen. Respekt for andre profesjoners kompetanse. Vise samarbeidskompetanse. Vernepleierens brobyggerrolle i tverrprofesjonelt samarbeid. I dette emnet er bevisstgjøring av egne holdninger og samarbeidskompetanse svært sentralt. Det vil bli lagt særlig vekt på utforskning av og refleksjon over egen fungering og egen rolle i tverrprofesjonelt samarbeid. Tverrprofesjonelt samarbeid er også et tema i gruppemappekravet organisasjon, samarbeid, og vitenskapsteori.

Mappekravet tverrprofesjonelt samarbeid (TPS) er et gruppemappekrav kun for vernepleierstudentene. Del 1 av mappekravet dreier seg om tverrprofesjonelt samarbeid. Del 2 dreier seg om kollegaveiledning. I del 1 er det lagt opp til gruppearbeid og samarbeidslæring. Studenten skal gjennom arbeidet bli bevisst på, reflektere over, og videreutvikle egne holdninger og samarbeidskompetanse. Del 1 består av en case hvor studentene skal vise kunnskap om tverrprofesjonelt samarbeid. De skal beskrive hvem de vil ha med i teamet for å løse casen, og begrunne det. Dette teamet skal ha måned-

lige samarbeidsmøter, og studentene skal velge to aspekter i tverrprofesjonelt samarbeid som vil være viktige i disse møtene, og fortelle hvorfor disse har så stor betydning for samarbeidet.

Praksisstudiene som arena for tverrprofesjonell samarbeidslæring

Praksisperiodene i vernepleierutdanningen er den delen av utdanningen der studentene kommer i kontakt med de fleste yrkesgruppene som de senere i yrkeslivet vil komme til å samarbeide med. I fagplanen understrekes det at praksis utgjør en viktig og omfattende del av studiet. På vernepleierstudiet utgjør det ca. 30 %.

Praksisstudier og ferdighetstrening er en integrert del av studiet og er knyttet til alle hovedemnene i rammeplanen. Disse skal til sammen utgjøre minimum 60 studiepoeng, hvorav 48 studiepoeng skal være i arbeid med brukere/klienter. De resterende studiepoengene inngår i ferdighetstrening på høyskolen. Praksisstudiene er fordelt på 5 ulike praksisperioder (Fagplan 2012, Bachelor i Vernepleie, s. 32).

Vernepleierutdanningen er på mange måter en generalistutdanning, og dette avspeiles i bredden i praksisperiodene. Dette gjør at studentene får kontakt med og må samarbeide med så å si alle yrkesgrupper som arbeider innenfor helse- og sosialfeltet. I tillegg har de en praksisperiode der de arbeider innenfor feltet skole/barnehage. Praksisperiodene er fordelt på alle tre årene.

1. semester: 1 uke.

Vernepleierens yrkesrolle. – Første møte m/yrkesrollen. – Hva gjør en vernepleier?

Praksisarena: Kort praksisopphold hos vernepleiere i ulike tiltak.

1./2. semester: 7 uker.

Praksis i skole/barnehage. – Menneskelig mangfold – inkludering, integrering – universell utforming – sosial kompetanse.

Praksisarena: Skole/barnehage.

3. semester: 7 uker.

Praksis i pleie og miljøarbeid. – Pleie og omsorg – somatikk – medikamenthåndtering – miljøarbeid.

Praksisarena: sykehjem / hjemmebaserte tjenester.

4. semester: 10 uker.

Praksis med mennesker med utviklingshemning. – Målrettet miljøarbeid – anvendelse av arbeidsmodellen.

Praksisarena: hjemmebaserte tjenester / tiltak for utviklingshemmede.

6. semester: 11 uker.

Fordypningspraksis. – Faglig fordypning.

Praksisarena: ulike aktuelle arbeidsområder for vernepleiere.

Både omfanget av og den yrkesfaglige bredden i praksisstudiene gir mulighet for omfattende studier i og dermed forståelse for viktigheten av det tverrprofesjonelle samarbeidet. Målet må være å se på de ulike praksisarenaene som viktige, kanskje de viktigste arenaene for praktisk tverrprofesjonell samarbeidslæring. Her kan studentene oppleve tverrprofesjonelt samarbeid på godt og vondt, både i tilnytning til egen yrkesidentitet og ulike profesjoner seg imellom. I dag registrerer studentene de ulike profesjonene som er knyttet til arbeidsplassen der de har sin praksisperiode. Ut over dette gjør de ikke noe systematisk arbeid knyttet til TPS. På lengre sikt må den teoretiske undervisningen i TPS systematisk linkes sammen med erfaringene som studentene gjør i praksisperiodene gjennom kartlegging og observasjonsoppgaver. I tillegg kan det undervises om de ulike yrkesrollene som er knyttet til praksisplassene før hver praksisperiode. Gjennom å få forståelse for andre yrkesgruppers identitet, faglig forståelse og utførelse av eget fag vil vernepleierne kunne utvikle forståelse for egen yrkesidentitet og profesjonsutførelse. Dette er grunnleggende for at man konstruktivt kan gå inn i ulike tverrprofesjonelle konstellasjoner ved fremtidige arbeidsplasser.

5.1.3 Fellesprosjekter i TPS-læring vernepleie og sykepleie

Praksis 1 og prosjekt knyttet til praksisen: Praksis 1 er en observasjonspraksis med varighet på en uke. Før praksis 1 er det fellesundervisning sammen med studenter fra sykepleierutdanningen i følgende temaer: loggskrivning, etikk, menneskesyn og anvendt etikk. Etter praksis er det i tillegg felles etterrefleksjon med sykepleierstudentene. Studentene arbeider da i tverrprofesjonelle grupper med å løse oppgaver ut fra temaer de har blitt kjent med gjennom undervisningen før praksisperioden. Det er tre oppgavesett, der hvert oppgavesett har en oppgave om etikk, en oppgave om anvendt/praktisk etikk og en oppgave om menneskesyn. Det er ca. 160 studenter som deltar, fordelt på 24 grupper. Gruppearbeidet formidles til medstudenter og læreren i nye gruppekonstellasjoner (matriksgrupper) i slutten av uken. Alle gruppene er tverrprofesjonelt sammensatt, hvor de skal lære av, med og sammen med hverandre. Obligatorisk deltakelse på fremlegg.

Gründercamp: Gründercamp går over to dager (se også ovenfor). Vernepleierstudentene og sykepleierstudentene arbeider i tverrprofesjonelt sammensatte grupper. Det er ca. 135 studenter som deltar, fordelt på 12 grupper. De får utdelt et oppdrag gitt av ulike samarbeidsaktører fra helsevesen eller innovasjonsbedrifter. Oppdraget blir gjort kjent første dag i gründercampen. Gjennom forelesning, selvstudie, gruppearbeid og veiledning skal de løse oppgaven. Dette kan være en ny eller forbedret tjeneste, prosedyre eller et produkt. Det presenteres for en jury og i plenum. Det er obligatorisk deltakelse på alle deler av gründercamp.

Karrieredagene på Høgskolen i Molde: I løpet av tre dager kommer et stort antall elever fra grunnskolen, 10. klasse, for å få informasjon om ulike yrker. Vernepleierstudentene og sykepleierstudentene samarbeider i tverrprofesjonelle grupper og deltar som bidragsyttere og tilretteleggere på karrieredagene. Noen studenter deltar i planleggingen, mens andre har ansvaret for gjennomføringen. Studentene skal informere elevene om sitt yrke / sin profesjon. Sykepleierstudentene om sykepleie og vernepleierstudentene om vernepleie. Deretter arrangerer studentene en fagquiz som dreier seg om anatomi. De har også demonstrasjon av torso. Deretter er det ulike poster med øvelser. Sykepleiepostene dreier seg om blodtrykk, sprøytesetting og hjerte-lunge-redning. Vernepleierpostene går ut på å ledsage blinde og å spise med bistand. Opplegget for øvelsene lages av skolen på forhånd. Studentene samarbeider ikke så mye under selve postene, men de samarbeider om arrangementet og gjennomføringen av det.

Prosjekt tverrprofesjonell samarbeidslæring i 2. studieår: I dette prosjektet samarbeider vernepleierstudentene og sykepleierstudentene i tverrprofesjonelt sammensatte grupper. Om lag 110 studenter gjennomfører prosjektet, fordelt på 11 grupper med 10 studenter i hver gruppe. Temaer for prosjektet er etikk, kommunikasjon, lovverk/juss, sykdomslære og legemiddellære. Studentene får en case i form av en kort film. Filmen gir eksempler på dårlig tverrprofesjonelt samarbeid. Denne, samt flere filmer med faglig innhold, ligger i Fronter. Studentene møtes første dag, får informasjon om prosjektet og begynner å utforme sin problemstilling på bakgrunn av casen. Alle gruppene skal fokusere på tverrprofesjonelt samarbeid i sin problemstilling. I tillegg skal fire grupper fokusere på etikk, fire grupper på kommunikasjon og tre grupper på juss. Veiledere går rundt i gruppene og veileder om problemstillingen. Problemstillingen skal være godkjent i løpet av denne dagen. Deretter avtaler studentene hvordan de skal jobbe videre. Det er lagt opp til et diskusjonsforum i Fronter, og lærerveiledning

rundt spørsmål som studentene kan stille i Fronter. I Fronter har studentene også et samskrivingsdokument, og de skal loggføre alt arbeidet. Hvem gjør hva og når. Studentene har tilbud om veiledning hver uke i Fronter. De legger inn spørsmål gjennom hele uken, og får svar hver fredag. Etter 10 uker skal gruppene legge frem sin løsning på problemstillingen i plenum for halvparten av studentene. Studentene står fritt i hvilke uttrykksform de vil bruke på fremlegg. De får tilbakemelding fra lærerveileder og medstudenter på fremlegget. Lærerne på prosjektet, som også er veiledere og til stede på fremlegg, representerer både vernepleierutdanningen og sykepleierutdanningen.

Individuell plan: Mappekravet individuell plan er et gruppemappekrav. Individuell plan er et viktig redskap for å sikre helhetlige tilbud for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Studenten skal i arbeidet også tilegne seg kunnskap om hvilket ansvar som ligger til koordinatorrollen og koordinerende enhet i arbeidet med å sikre samordning av tjenestetilbudet og fremdrift. Vernepleierstudentene og sykepleierstudentene har en felles fagdag om individuell plan. Først har de felles undervisning om temaet. Deretter jobber de i tverrprofesjonelt sammensatte grupper, der de skal løse en case og utarbeide en individuell plan for en bruker. Deretter blir dette lagt fram i plenum, etterfulgt av diskusjon og dialog rundt temaet individuell plan.

5.2 Eksempel på undervisningsopplegg ved videreutdanninger i helse- og sosialfag

Tverrfaglig videreutdanning for barn og unge og videreutdanning i psykisk helsearbeid hadde tverrprofesjonelt samarbeid (TPS) som fellestema første gang høsten 2012. Begge utdanningene har følgende læringsutbytte nedfelt i sine studieplaner: «Kandidaten kan anvende kunnskap om tverrprofesjonelt samarbeid for å etablere og stimulere samarbeid på ulike nivå.»

I alt fire fagansvarlige ved de to utdanningene deltok i undervisningsopplegget, som krevde en god del planlegging med hensyn til gjennomføring. I tillegg til teori knyttet til TPS ble PINCOM-modellen valgt som et middel for å nå læringsutbyttet. PINCOM-modellen er utviklet med tanke på å kartlegge hvordan ulike aktører opplever samarbeid (Ødegård 2006; Ødegård 2009). Gruppearbeid ble planlagt i den hensikt å fremme praksisnær refleksjon omkring bruk av PINCOM-modellen. Vi valgte å blande studenter fra begge utdanningene i gruppene. Hensikten var at gruppene skulle ligne på samarbeidsmøter slik de ofte forekommer i en klinisk hverdag, der det nettopp er fremmede med ulik utdanningsbakgrunn og som representerer

ulike arbeidsplasser, som møtes. Studentene ble inndelt i 10 grupper med 6–8 studenter i hver gruppe. Undervisningen ble lagt opp slik figur 1 viser:

Tid	Dag 1	Dag 2
09.15	Introduksjon med rollespill: Et typisk samarbeidsmøte Summegruppe og Post-it-begrep	Om ledelse/koordinering i tverrprofesjonelt arbeid
10.15 – 12.00	Om IPC – grunnbegreper, definisjoner, teori Om PINCOM – som analyseredskap i praksis	Presentasjoner
12.30 – 15.15	Studentene arbeider med oppgave basert på case/rollespill	Presentasjoner Oppsummering i plenum

Undervisningen startet med et rollespill spilt av lærerne som skulle illustrere et noe uheldig samarbeidsmøte knyttet til arbeid med individuell plan. Etter rollespillet fikk studentene følgende utfordring: «Snu deg mot sidemannen og snakk sammen et par minutter om egne erfaringer knyttet til tverrprofesjonelt samarbeid. Tenk så på hvilke ord og begreper du knytter til tverrprofesjonelt samarbeid.» Deretter fikk studentene utdelt to Post-it-lapper hver der de skulle skrive ett stikkord på hver lapp som de mente var sentralt i sammenheng med tverrprofesjonelt samarbeid. Studentene hengt opp lappene på tavla. Målet med rollespill, og utfordringen knyttet til å skrive ned stikkord, var å sette i gang egne refleksjoner hos studentene før forelesningene tok til.

Deretter fikk studentene en innføring i teorier og begreper om tverrprofesjonelt samarbeid etterfulgt av innføring i PINCOM-modellen. Studentene ble så inndelt i de forhåndsbestemte gruppene, gikk på grupperom og fikk følgende oppgaver:

1. Du skal nå tenke på en situasjon fra praksis der temaet samarbeid var helt sentralt. Bruk fem minutter på å skrive ned denne historien.

2. Presenterer hver case i gruppen – og velg deretter ut en case som dere skal jobbe videre med.
3. Bruk PINCOM til å analysere casen.
4. Forbered en presentasjon – i plenum – som ikke skal overskride 10 minutter.

Lærerne gikk rundt i gruppene og opplevde stort engasjement rundt oppgaven. Studentene brukte lang tid til å presentere egne situasjoner og til å bli enige om hvilken case som skulle analyseres og presenteres. Dagen etter var det fremlegg i plenum. Her presenterte de casen og viste hvordan de hadde anvendt PINCOM-modellen. Noen grupper hadde valgt å bruke modellen ikke bare som et verktøy for analyse av situasjonen, men som et planleggingsverktøy før samarbeidsmøter. Selv om det var presisert at casene skulle anonymiseres, opplevde vi en episode der dette ikke var gjort i tilstrekkelig grad. Fortellingen og frustrasjonen over det aktuelle samarbeidet ble mer sentral enn analysen. Studentene ga umiddelbar tilbakemelding om dette, og det ble tatt en runde i plenum knyttet til ansvar for anonymisering.

Flere studenter ga i de påfølgende ukene spontane tilbakemeldinger om at dette hadde vært nyttig undervisning. Noen fortalte historier om at de nå brukte PINCOM-modellen før samarbeidsmøter. Undervisningen ble godt evaluert ved studieårets slutt.

5.3 Eksempel på nye undervisningsopplegg på PH.D. studiet

I forbindelse med det nyutviklede ph.d.-programmet som HiM etablerer høsten 2015 i samarbeid med Høgskolen i Volda, fremheves også tverrprofesjonelt samarbeid, blant annet som et sentralt tema i et av ph.d.-kursene. ph.d.-utdanningen kalles profesjonsutøvelse mellom fag, bruker og forvaltning (<http://www.himolde.no/Sider/Ny-og-unik-felles-ph-d--ihelse--og-sosialfag.aspx>).

I studieplan for ph.d.-utdanning ved HiM/HiV – profesjonsutøvelse mellom fag, bruker og forvaltning – er det utviklet en rekke kurs. Det er spesielt to av disse som har høyaktualitet i sammenheng med TPS som tema. Fra studieplanen i phd (HiM/HiV) beskrives disse kursene slik (med forbehold om endringer):

Strukturelle vilkår for profesjonsutøvelse (5 SP)

Profesjonsutøvelse i helse- og sosialsektoren skjer for det meste i ansiktsnære relasjoner. De fleste utdanninger til velferdsstatens hjelpeyrker vektlegger relasjonell kompetanse. Profesjonsutøvelsens kontekstuelle vilkår er derimot mindre vektlagt. I dette emnet er ambisjonen å utvikle kandidatenes evne til refleksjon over forholdet mellom kontekstuelle vilkår og relasjonell profesjonsutøvelse. Konkret vil en analysere kulturelle, samfunnsmessige, politiske og organisatoriske endringsprosesser som har medført nye krav og forventninger til profesjonsutøvere, både «ovenfra» fra politikere og styringsbyråkrati, og «nedenfra» fra brukere, medier og publikum. For eksempel gjelder dette nye styringslogikker (New Public Management), endrede metoder for tilsyn og kontroll (transparens og accountability), krav om kunnskapsbasert/evidensbasert profesjonsutøvelse samt brukermedvirkning og individuell tilpasning. Emnet vil utforske hvilke utfordringer og dilemmaer som oppstår av disse prosessene, og hvordan ulike rammevilkår fremmer eller hemmer god profesjonsutøvelse.

Kommunikasjon i hjelperelasjoner (5 SP)

Et fellestrekk ved helse- og sosialarbeidere er at god kommunikasjon med brukere og/eller pasienter er en forutsetning for at arbeidet de utfører, blir godt. Gjennom kommunikasjon utvikles de nødvendige relasjonelle forutsetninger både for at spesifikke metoder gis optimale forutsetninger for å virke, for at viktig informasjon om pleie og behandling skal bli forstått og benyttet på ønskelig måte, og for samarbeid og oppfølging. I visse situasjoner, som ved psykoterapi og mange sosiale metoder, er «kommunikasjon» selve metoden. I andre tilfeller, som ved medisinsk behandling, vil forhold som har med kommunikasjon å gjøre, bidra til å hemme eller fremme effekten av instrumentelle metoder. Helse- og sosialarbeidere arbeider også med brukere som har spesifikke vansker i kommunikasjon, for eksempel kognitive og sansemessige funksjonshemninger. I alle disse sammenhengene vil strukturelle forhold kunne gi optimale eller begrensede forutsetninger for god praksisutøvelse. I dette emnet vil det bli lagt vekt på følgende: klargjøring og drøfting av kommunikasjonsteoretiske perspektiver og begreper, analyse av rammebetingelser for god kommunikasjon i ulike hjelperelasjoner, analyse av kommunikasjonsperspektiv i ulike psykoterapeutiske teorier og tradisjoner, analyse av kommunikative utfordringer for samarbeid og utvikling av egen-

mestring for ulike brukere/pasientgrupper og ulike behandling-sopplegg, klargjøring og drøfting av kommunikative utfordringer i arbeid med grupper med spesifikke funksjonshemninger, som ved aldring og demens, samt kognitive funksjonshemninger.

Som det fremgår av disse kursbeskrivelse, inngår TPS, enten direkte eller indirekte, som tema i undervisningen. Profesjonsteori står helt sentralt i TPS og danner på mange måter byggesteinene i temaet. Videre, som beskrevet i det andre kurset, er kommunikasjon helt sentralt i enhver hjelperelasjon og i forholdet mellom tjenenesteyterne. Ødegård (2006, 2009) har fremhevet dette i den konseptuelle modellen PINCOM (perception of interprofessional collaboration model).

Som nevnt innledningsvis har Høgskolen i Molde, som partner i PROFRES, utarbeidet en ph.d. i samarbeid med Universitetet i Stavanger. Nedenfor er kursbeskrivelsen, slik vi skrev den på PROFRES' nettsted:

Collaborative work in changing environments – interprofessional and interorganisational collaboration, 5 ECTS (http://www.uis.no/studies/study-courses/?code=DSV460_1).

Welfare systems in general are often fragmented due to the increased differentiation of roles, tasks and responsibilities. This fragmentation is mainly generated by the three universal forces of specialisation, decentralisation and professionalization. Professionals and service users need to collaborate better across service units in order to ensure that these are coordinated. Research shows that interprofessional education (IPE) is key to improving collaboration in practice and there is a need for research into both interprofessional education and practice, at macro, meso and micro levels, which can contribute to knowledge development of the phenomenon of collaboration and the challenges it may entail. In spite of the importance of interprofessional care (IPC) and interprofessional education (IPE), however, they remain relatively little researched to date. There is a strong need to increase research in this area in order to explore different aspects of collaboration, i.e. factors related to service users, professionals, teams as well as organisations, which in turn may influence policy development. The progress of evidence-based IPC and IPE requires different methodological approaches. This will also provide greater clarity about the required nature of IPE and its effects on IPC (professional practice and patient/client care). This course addresses interpro-

professional collaboration (IPC) and Interprofessional Education (IPE), in terms of both substantial and methodological issues. Research in the complex areas of IPC and IPE calls for a wide array of scientific approaches, methodologies and research designs.

The course will focus on the phenomena of IPC and IPE in terms of the following substantial factors

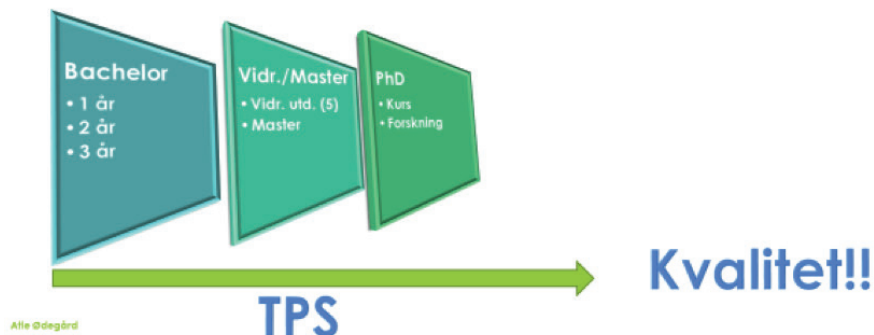
- 1. Relational-factors affecting relationships between professionals and between professionals and service users*
- 2. Procedural factors affecting teamwork and organisational processes*
- 3. Organisational-factors related to structural and managerial issues*
- 4. Contextual-factors such as recourses, political, economic and legal frameworks related to various target groups as well as policy and societal issues*

06. VIDEREUTVIKLING AV TPS VED HØGSKOLEN I MOLDE

6.1 Undervisning

For å videreutvikle undervisningskvaliteten innenfor TPS er denne rapporten et relativt viktig utgangspunkt. Den gir for det første innblikk i hva vi har av TPS-undervisning i dag, og gir således et godt utgangspunkt for å kunne evaluere og sammenligne undervisning a) i de enkelte utdanningene, b) mellom utdanningene og c) på tvers av utdanningsnivåer. For det andre gir oversikten et godt grunnlag for å kunne gjennomføre workshops eller andre arbeidsformer – der videreutvikling av TPS kan skje. Dette kan illustreres som vist nedenfor:

Gjennomgående fokus på TPS

Neste trinn for å utvikle TPS-kvaliteten ved HiM ytterligere kan være:

1. Evaluere og videreutvikle TPS-undervisningen på bachelorutdanningen og i hvilken grad det er sammenheng mellom 1., 2. og 3. studieår
2. Evaluere og videreutvikle TPS-undervisningen på videreutdanningene og master
3. Utvikle TPS-temaet i ph.d.-studiet (jf. studieplan og kurs)
4. Evaluere sammenhengen mellom bachelor, master og ph.d.-utdanningen med hensyn til TPS
5. Utvikle praksisstudiene – med større vekt på TPS
6. Forskning

Enkelte momenter som har vært tatt opp, er knyttet til fellesundervisning for eksempel i videreutdanningene. Er det hensiktsmessig å arbeide med mange studenter samtidig – når det undervises om TPS? Foreløpig har vi gjort forsøk på å undervise studenter fra tre videreutdanninger samtidig (ca. 130 studenter). Det har foregått ved at vi har anvendt ressursforelesninger samt gruppearbeid. Et slikt undervisningsopplegg krever relativt mye planlegging, men har vært veldig godt evaluert. Fra England (CIPP) har de lang tradisjon for å involvere svært mange studenter i TPS, noe flere av oss også har vært vitne til i praksis. Bildet nedenfor er fra en slik samling i 2013.

Andre momenter som har fremkommet vedrørende TPS/HiM, er at dagens læringsprosjekt på andreåret (vpl./spl.) er preget av nettbasert gruppearbeid, selv om de har litt tid til «live» samarbeid første og siste samlingsdag. Denne andelen bør vurderes økt for å gi mer direkte erfaringslæring. Et vesentlig spørsmål er altså i hvilken grad studentene lærer mest/best av nettbaserte undervisningsopplegg og undervisningsmetoder der det er direkte kontakt mellom studentene. I andre land, for eksempel Canada, har e-læring vært relativt hyppig brukt for å fremme samarbeidslæring (se Reeves et al. 2010; Barr et al. 2005).

Som nevnt ovenfor har både sykepleierutdanningen og vernepleierutdanningen store innslag av praksis i løpet av studietiden. Ved vernepleierutdanningen er det innført et lite arbeidskrav der studentene registrerer profesjoner og deres funksjoner på praksisstedet. Man kan vurdere å ta inn noe om dette temaet også i refleksjonsnotatet, med refleksjon rundt hvordan samarbeidet foregår i praksis. Praksisperiodene har sannsynligvis et stort potensial for TPS som ikke er utnyttet.

6.2 Forskning og fagutvikling

Det foregår allerede en del forskning på TPS-området ved HiM. Dette gjelder spesielt prosjekter som har tilknytning til forskningsgruppen Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning. Denne forskningsgruppen ble etablert for flere år siden og fungerer i dag i stor grad som et forskningsnettverk. I *Cristin.no* er forskningsgruppen beskrevet på denne måten:

Tverrprofesjonelt samarbeid har, i løpet av det siste tiåret, blitt etablert som et eget fagområde, nasjonalt og internasjonalt. Dette har skjedd i nær tilknytning til helse- og sosialtjenestenes utvikling, som i økende grad har blitt spesialisert og dermed også fragmentert. Dette har skapt store utfordringer mht. samarbeid mellom profesjonelle tjenesteytere og mellom tjenesteyterne og brukerne. Forskningsgruppens målsetting er: Å være et forskningsnettverk som har forgreninger regionalt, nasjonalt og internasjonalt, og som søker å få frem kunnskap innenfor områdene interprofessional collaboration (IPS) og interprofessional education (IPE) – herunder etablere og gjennomføre prosjekter og sørge for å formidle funn/resultater på en mangfoldig måte.

Det ligger i denne relativt vide målsettingen at hovedoppgaven til forskningsgruppen er å arbeide for å heve kvaliteten på helse- og sosialtjenestene. Dette ser vi for oss kan skje både ved å a) gjennomføre forskningsprosjekter i ulike praksisfelt (kontekster) og b) gjennomføre prosjekter og skape økt oppmerksomhet om betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid i utdanningsinstitusjonene og c) bidra til at forskningsresultatene blir formidlet og kommer til anvendelse (jf. innovasjon i offentlig sektor).

De fleste deltakerne i forskningsgruppen er aktive forskere og fra Høgskolen i Molde, Høgskolen i Ålesund og Universitetet i Stavanger. Gruppen har også relativt mye kontakt med et større forskningsnettverk, med forskere fra Sverige (Nordic School of Public Health/NHV) og England (University of Westminster og University of Bristol). Det arbeides for tiden med å opprette partnerskapsavtaler med sentrale institusjoner innenfor fagfeltet (University of East Anglia). Vi ser dette som viktig for blant annet kandidatutveksling. Flere av forskerne i forskningsgruppens utvidede nettverk er bidragsytere og samarbeidspartnere i forbindelse med større søknader som er i vurderingsprosessen og under planlegging (for eksempel til Norges forskningsråd).

Flere av deltakerne i gruppen har sentrale verv i de ledende tidsskriftene innenfor forskningsgruppens område og dermed også kontakt med et større internasjonalt nettverk (*Journal of Interprofessional Collaboration* og *International Journal of Integrated Care*). De samme deltakerne er jevn-

lige bidragsyttere til internasjonale konferanser innenfor tverrprofesjonelt samarbeid (IPC/IPE). Deltakerne i forskningsgruppen har siden begynnelsen av 2000-tallet publisert en rekke artikler i anerkjente vitenskapelige tidsskrift. En person har en professor II-stilling direkte tilknyttet forskningsgruppen – og har hovedstilling ved Universitetet i Stavanger. Flere ph.d.-kandidater deltar (eller har nær tilknytning til forskningsgruppen) og veiledes av forskere i gruppen.

6.2.1 Praksisnær forskning

I de senere år har det blitt lagt mer vekt på, både internasjonalt og nasjonalt, at forskning skal komme folk flest til gode (UNESCO 1998; St.meld. nr. 13 (2011–2012)). Dette har blant annet ført til at høyere utdanning har et ansvar for at forskning skal være nyttig for samfunnet, dvs. at problemstillinger som angår borgernes behov, skal stå i sentrum. Særlig for profesjonsutdanningene som utdanner fremtidens praktikere, er det sentralt å inngå i forskningssamarbeid med ulike helse- og velferdstjenester for å bidra til økt kvalitet i tjenestene og bedring av folks hverdagsliv.

Både forskningssamarbeid mellom høyere utdanning og praksisfeltet (Alstveit mfl. 2015) og ulike problemstillinger fra praksisfeltet (Willumsen & Alstveit 2012) kan dreie seg om samarbeid i forskjellige former. Det er derfor interessant å anvende kunnskap og metoder fra TPS i ulike samarbeid, og også bidra til videreutvikling av disse samarbeidene.

Ved HS/HiM finnes det gode muligheter for å videreutvikle slik praksisforskning. Et eksempel: Både vernepleier- og sykepleierutdanningen har ferdighetstrening på høgskolens øvingsavdeling. Øvingsavdelingen er innredet som et sykehjem / en sykehusavdeling, og studentene tilegner seg ferdighetstrening i ulike praktiske prosedyrer som er viktige for deres yrkesutøvelse. Øvingsavdelingen kan være en arena for tverrprofesjonell samarbeidslæring i praktiske ferdigheter. Her kan studentene samarbeide i tverrprofesjonelle team, med praksisnære caser. Studentene vil da måtte samarbeide tverrprofesjonelt gjennom alle ledd av en prosedyre, planlegging, gjennomføring og rapportering/evaluering. Som en videreutvikling av dette kan også studentene samarbeide i praksisstudier. Både sykepleierstudentene og vernepleierstudentene har praksisstudier i både sykehjem og hjemmesykepleie. Dette er læringsarenaer hvor de kan erfare tverrprofesjonell samarbeidslæring i praksis. Det kan være gjennom hele eller deler av en praksisperiode. Det kan for eksempel være at de samarbeider og har ansvaret for noen pasienter/brukere i en avgrenset periode på en eller to uker, der TPS er et hovedfokus.

6.2.2 Utdanningsforskning

I Meld. St. 13 (2011–2012) Utdanning for velferd ser en at det i større grad skal legges vekt på TPS i utdanningene, primært knyttet til praksisperioder. Det kan bety at tverrprofesjonelt samarbeid og TPS bør være en del av praksisstudiene. Forskning viser at TPS i praksisfeltet gir innsyn i ulike profesjoners ansvarsområder og verdien av tverrprofesjonelle tilnærminger (Almås 2007; Almås & Vasset 2013). Mogensen og hennes kollega (2002) fant at noen sykehusavdelinger gir studenter en utmerket mulighet til å praktisere kliniske ferdigheter så vel som samarbeidstrening. De mener at studentene vil tilegne seg verdifull erfaring når de opplever den virkelige verden, som de som fremtidige yrkesutøvere skal ta del i.

Skyggepraksis i sykehusavdeling, som pedagogisk tilnærming, viser (Fougner & Hortvedt 2011; Almås 2011; Almås & Vasset 2013) at studentene blir klar over viktigheten av samarbeid i praksis og videre betydningen av å ha kunnskap om andre profesjoners særegenheter og kunnskaper.

Utfordringer i Møre og Romsdal vil være å finne studenter fra andre profesjoner i sykehusavdelinger og i kommunehelsetjenesten. Dette kan gi utfordringer med hensyn til logistikk.

Evalueringsav TPS: For å evaluere læringsutbytte etter TPS kan både kvalitativ og kvantitativ så vel som «mixed method» anvendes. Et eksempel: Etter å ha gjennomført TPS i 2. studieår på vernepleier- og sykepleierutdanningen etter om lag samme mal i to år vil det være mulig å gjennomføre en grundig evaluering av hele prosjektet. Det vil være interessant å finne ut hvilke faktorer som kan gi gode læringsutbytter i tverrprofesjonell samarbeidslæring. Og videre drøfte hvordan man kan videreutvikle pedagogiske metoder i den tverrprofesjonelle samarbeidslæringen ved utdanningene.

Kvalitativ evaluering: For å evaluere TPS kan man analysere studentenes kartleggings skjema/templat og refleksjonsnotat. Kartleggings skjema brukes for å bevisstgjøre studentene på ulike profesjoners ansvarsområder og unike funksjon. Dette skjemaet fyller også studentene ut for egen fremtidige profesjon. Refleksjonsnotat kan brukes for at studentene skal bli klar over verdien av tverrprofesjonelt samarbeid. I tillegg kan det være aktuelt å gjennomføre fokusgruppeintervju med studentene og veiledere.

Kvantitativ evaluering: For å undersøke studentenes oppfatning av tverrprofesjonelt samarbeid og TPS er det utarbeidet et spørreskjema (Almås 2007). Pollard (Pollard et al. 2004) har utviklet fire spørreskjema som har til hensikt å kartlegge studentenes kompetanse knyttet til samarbeid på tvers av profesjongrensene. Dette angår (1) kommunikasjon og samarbeid, (2) tverrprofesjonell læring, (3) tverrprofesjonell interaksjon og (4) tverrprofesjonelle relasjoner. Ødegård (2006) har utviklet PINCOM-Q som en metode for kartlegging av tverrprofesjonelt samarbeid.

6.2.3 Annen fagutvikling

De oppleggene eller tiltakene som alt er i gang når det gjelder TPS, er resultater fra mer eller mindre bevisste fagutviklingsprosesser. Det har flere ganger – både hos oss og mange andre steder – vist seg at det kan være utfordrende både å hegne om tiltak som alt er satt i gang, og å utvikle nye. Clark (2014) hevder at «Utviklingen av tverrprofesjonell utdanning (TPU) i USA har vært som et sjakkspill som er preget av svingninger mellom framrykking og tilbaketrekking, ekspansjon og innskrenking» (s. 235).

Kanskje er tiden inne for å iverksette nye fagutviklingstiltak på dette området. Det er samtidig vanskelig i denne rapporten å peke ut konkrete satsingsområder – ettersom kvalitetsforbedringer for å møte fremtidens praksisbehov er sammensatt og komplisert. Et eksempel er samhandlingsreformen som utfordrer kommunene i særlig grad – på flere områder. Et eksempel vil være behovet for økt spesialisering av somatiske tjenester for å kunne gi best mulig tjenestekvalitet til nyutskrevne pasienter.

Samtidig vil det innenfor en del områder være behov for å videreutvikle samarbeidet mellom eksisterende tjenester. To sentrale temaområder vi ser for oss som spesielt interessante ved vår avdeling, er:

- Hvor står temaet tverrprofesjonalitet sammenliknet med og i relasjon til innovasjon. Her er det to spørsmål som kan reises med tyngde: (1) På hvilken måte kan tverrprofesjonalitet føre med seg et bredere og mer utfyllende (komplementært) perspektiv på innovasjon? (2) Hvordan kan tverrprofesjonalitet bidra til ulikhet, konstruktive faglige spenninger og nye perspektiver på faglig innovasjon?

- Konsekvenser for sammensetningen av egen fagstab. Vi har nå hatt tverrprofesjonelt arbeid som satsinger ved avdelingen. Samtidig har vi i liten grad tatt opp spørsmålet om hva denne satsingen skal bety for sammensetningen av vår egen fagstab: bachelor, videreutdanning/master og den nye ph.d.-utdanningen. Et eksempel er vernepleierutdanningen, som har mange personer med ulik profesjons- og fagbakgrunn ansatt. Går denne bredden på bekostning av noe annet, når det blir relativt sett få personer som har en vernepleiefaglig bakgrunn? Spørsmålet blir om vi som avdeling selv har satset tilstrekkelig på tverrprofesjonalitet. Er det nye profesjoner som kan ha et bidrag inn i fagstaben (for eksempel jurist, filosof, andre)? I hvilken grad har vi organisert felles ressurser optimalt med tanke på å møte tjenestebehovet i fremtiden? Det finnes i dag utstrakt samarbeid mellom ulike utdanninger og mellom ulike nivåer på utdanningen. Vil vi i fremtiden se en endring her, for eksempel at alle er ansatt i en større avdeling der de faglige ressursene brukes i enda større grad på tvers?

Fagsammensetningen vil etter all sannsynlighet også påvirkes av fagpolitiske føringer. Hvordan vil høgskole-/universitetssektoren se ut i fremtiden, og hvilke konsekvenser vil dette kunne få med hensyn til fagsammensetning? Det fremheves for eksempel økte krav om førstekompetanse og forskningsproduksjon, krav som nok også vil få konsekvenser for profesjonsutdanningens utforming og gjennomføring.

6.3 Samarbeid med andre læringsmiljø nasjonalt og internasjonalt

Høgskolen i Molde har, som nevnt ovenfor, inngått en samarbeidsavtale med University of East Anglia. Det vil være viktig for å videreutvikle TPS at HiM utvikler dette samarbeidet ytterligere.

Det har allerede vært en viss lærerutveksling mellom HiM og East Anglia. Medlemmer i forskningsgruppen Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning besøkte University of East Anglia høsten 2013. Dette skjedde i forbindelse med at en ph.d.-student ved HiM (Siv Elin Nord Sæbjørnsen) hadde sitt utenlandsopphold der. I forbindelse med besøket deltok representantene fra HiM på en undervisningsdag sammen med Centre Director dr. Susanne Lindqvist ved Centre for Interprofessional Practice/UEA. Dette senteret har som hovedoppgave å sørge for at alle studenter på helse- og sosialfag får opplæring i tverrprofesjonelt samarbeid. Det arbeides systematisk med dette fra studentene begynner, til de har fullført studiene.

I vår (2014) kom dr. Susanne Lindqvist ved Centre for Interprofessional Practice/UEA på visitt til Høgskolen i Molde. Hun holdt da et innlegg om sitt arbeid med å utvikle TPS og implementere dette på tvers av alle helse- og sosialfaglige utdanninger (jf. kapittel 4).

Forskningsgruppen IPC/IPE vil satse på å utvikle samarbeidet med UEA videre, fordi vi mener det vil bidra til å øke kvaliteten på vår egen undervisning om tverrprofesjonelt samarbeid samt forskning på området.

Høgskolen i Moldes deltakelse i PROFRES vil utvilsomt også skape nye muligheter på tvers av organisatoriske grenser og profesjonsgrenser. På PROFRES' nettsted fremkommer det at forskerskolen har disse målsettingene:

PROFRES skal være en arena for forskning i og om profesjonell praksis i utvikling innenfor områdene helse, velferd og utdanning. Det omfatter doktorgradsarbeider som tar utgangspunkt i problemstillinger og utfordringer som er særlig relevante for praksis og profesjonsutøvelse – og som potensielt, men ikke nødvendigvis, kan gå på tvers av profesjonene. Slike problemstillinger forutsetter ofte en tverrfaglig tilnærming både i forskning

og praksis. Forskerskolen skal utdanne forskere som er i stand å utvikle kritisk-konstruktiv og handlingsrettet kunnskap om og for profesjoner og yrkespraksis i en tid preget av endring.

- *Øke kunnskapen om og bidra til refleksjon om tverrdisiplinær og tverrprofesjonell yrkesutøvelse i relevante kontekster*
- *Øke kunnskapen om og bidra til refleksjon om forutsetninger for og kjennetegn ved samarbeid mellom profesjoner og annen profesjonell praksis*
- *Utvikle evnen til å identifisere, analysere og vurdere praksisnære forskningsspørsmål*
- *Bidra til økt forståelse for likheter og forskjeller mellom profesjoner og de endringsprosessene de forholder seg til*
- *Bidra til økt forståelse for og utvikling av en kunnskapsbasert praksis*
- *Øke evnen til å implementere kunnskap av relevans for profesjonene*
- *Å fungere som en møteplass der ph.d.-kandidater kvalifiseres og forberedes for nasjonale og internasjonale forskerkarrierer*
- *Øke gjennomstrømningen (<http://www.uis.no/forskning-og-ph-d-studier/forskerskolen-profres/om-forskerskolen/>)*

Sett i sammenheng med den nye ph.d.-utdanningen (HiM/HiV) vil det være veldig gode muligheter for å se på felles aktiviteter. Dette kan være å utvikle og arrangere felles kurs samt å etablere og videreutvikle forskningsnettverk med tanke på fellesprosjekter.

07. OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

I denne rapporten har vi gitt en beskrivelse av TPS ved Høgskolen i Molde. Rapporten er en bred fremstilling av hva som finnes på de ulike profesjonsutdanningene, og den danner et rammeverk for TPS. Den videre utviklingen av TPS ved HiM vil fokusere på to hovedområder: (1) undervisning med særlig vekt på utvikling av sammenheng mellom og TPS på ulike nivå i utdanningene og TPS i praksis og (2) forskningsprosjekter som kan styrke dokumentasjonen av TPS.

En videre satsing på TPS ved HiM forutsetter at ledelsen også fortsetter å anerkjenne dette fagområdet som sentralt på tvers av profesjonsutdanningene.

En interessant side ved denne rapporten er også at relativt mange personer har vært sammen om å utvikle den. I alt har 13 personer vært involvert i utvikling av rapporten. De representerer også mange profesjoner/fagområder, som vernepleie, sykepleie, pedagogikk, psykologi, bioingeniørvirksomhet, spesialpedagogikk og sosialt arbeid.

08. FORFATTERPRESENTASJONER

Vi tar med forfatterpresentasjoner i dette arbeidsnotatet fordi vi synes det er en verdi i seg selv at vi har skrevet et slikt fellesnotat som dette.

Synnøve Hofseth Almås

Synnøve Hofseth Almås er bioingeniør og dosent ved Høgskolen i Ålesund. Hun har forsket på tverrprofesjonell undervisning i mer enn 20 år. Hennes arbeid inkluderer igangsetting av tverrprofesjonelle praksisstudier for velferdsstudenter. Almås er med i redaksjonskomiteen for *Journal of Interprofessional Care*, er styremedlem i Nordic Interprofessional Network (NIPNET) og har deltatt i flere norske prosjekter.

Nils Bekkevold

Nils Bekkevold er pedagog, psykoterapeut og høskolelektor ved Høgskolen i Molde. Han har arbeidet med studenter i praksis både som praksisveileder i spesialisthelsetjenesten – rusbehandling, og som kontaktlærer fra Høgskolen i Molde. Han har interessert seg for utvikling og bruk av praksisperiodene i profesjonsutdanningene som arena for læring av tverrprofesjonalitet.

Inger Elisabeth Bergum

Inger Elisabeth Bergum er sykepleier med en mastergrad i samsfunnsplanlegging og ledelse samt praktisk-pedagogisk utdanning. Hun er høskolelektor ved Høgskolen i Molde, avdeling for helse- og sosialfag, der hun hovedsakelig har vært tilknyttet vernepleierutdanningen, derav fire år som studieleder. Hun er nå kullansvarlig for 1. studieår. Bergum har tidligere deltatt i flere pilotprosjekt om tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS), og hun deltar nå i utvikling og gjennomføring av ulike undervisningsopplegg i TPS for vernepleier- og sykepleierstudentene ved Høgskolen i Molde.

Ole David Brask

Ole David Brask er psykolog og førstelektor ved Høgskolen i Molde. Han har blant annet forsket på samarbeid og gruppeprosesser i studentgrupper, og er for tiden inne i et tverrprofesjonelt prosjekt om kvalitet i praksisstudier. Brask har mangeårig erfaring fra tverrprofesjonelt samarbeid blant annet i psykiatri.

Tone Hegdal

Tone Hegdal er høskolelektor og arbeider ved sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Molde. Hun deltar i undervisningssamarbeid med lærere fra ulike utdanninger om emnet tverrprofesjonelt samarbeid. Undervisningssamarbeidet samler studenter fra sykepleie, vernepleie og logistikk. Hegdal har master i kliniske hjelperelasjoner og erfaring fra spesialisthelsetjenesten.

Helene Hoemsnes

Helene Hoemsnes er lærerutdannet og har master i helse- og sosialfaglig arbeid med barn og unge ved Høgskolen i Lillehammer. Masteroppgaven var en kvalitativ studie som omhandlet hvordan ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste og psykisk helsevern – barn og unge forstår god samhandling. Helene Hoemsnes er ansatt som høskolelektor ved Høgskolen i Molde, fagansvarlig for

videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Videre er hun delaktig i arbeidet med videreutdanning i et tverrprofesjonelt samarbeid som Høgskolen i Molde etablerte våren 2015.

Hans Inderhaug

Hans Inderhaug er høgskolelektor ved Høgskolen i Molde. Han har deltatt i ulike TPS-prosjekter de siste årene, både internt ved Høgskolen i Molde og i samarbeid med Høgskolen i Ålesund. I samarbeidet HiM OG HiALS så vi på tverrprofesjonell e-læring som pedagogisk verktøy i helse- og sosialsektoren.

Hans Petter Iversen

Hans Petter Iversen har faglig bakgrunn fra sosialt arbeid, samfunnsfag og logistikk. Han er førsteamanuensis ved Høgskolen i Molde. Interessen for fagutvikling og forskning er særlig knyttet til organisering og ledelse, fagutøvelse, tjenester og samarbeid innenfor psykisk helsevern / psykisk helsearbeid, funksjonshemming og velferdstjenester ellers. Han har interessert seg særlig for reformer og endringer relatert til disse tjenesteområdene, herunder sykehusreformen, opptrappingsplanen for psykisk helse og samhandlingsreformen. Bistilling i Klinikk for psykisk helsevern, Helse Møre og Romsdal.

Kjellaug Myklebust

Kjellaug K. Myklebust er høgskolelektor og fagansvarlig ved videreutdanningen i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Molde. Hun deltar i undervisningssamarbeid med lærere fra ulike videreutdanninger om emnet tverrprofesjonelt samarbeid. Undervisningsopplegget samler studenter fra flere videreutdanninger. Myklebust har master i kliniske hjelperelasjoner og erfaring fra spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten som psykiatrisk sykepleier. Hun er ph.d.-student ved Høgskolen i Molde fra høsten 2015.

Siv Elin Nord Sæbjørnsen

Siv Elin Nord Sæbjørnsen er vernepleier og ph.d.-stipendiat ved Høgskolen i Molde. Hun forsker på ungdommer i barnevernet og deres opplevelse av å delta i ansvarsgrupper, et område hun selv har lang praksiserfaring fra. Sæbjørnsen underviser ved Høgskolen i Molde i blant annet tverrprofesjonelt samarbeid.

Frøydis Perny Vasset

Frøydis Perny Vasset er sykepleier og førsteamanuensis ved Høgskolen i Ålesund. Hun har sammen med Synnøve Hofseth Almås, i ca. seks år, forsket på ulike modeller for tverrprofesjonell samarbeidslæring i høgskolen. Vasset var med i CAB-prosjektet (collaborative practice about boundaries) og er med i en gruppe som viderefører dette arbeidet. ph.d.-arbeidet til Vasset omhandler medarbeidersamtalen til ulike profesjoner i helsetjenesten.

Elisabeth Willumsen

Elisabeth Willumsen er professor i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger. Hun er utdannet sosionom, har hovedfag i spesialpedagogikk og doktorgrad i folkehelsevitenskap på temaet tverrfaglig samarbeid i barnevernstjenesten. Willumsen forsker og publiserer på områdene tverrfaglig samarbeid, velferdstjenester, innovasjon og brukermedvirkning. Hun er tilknyttet Senter for innovasjonsforskning, Universitetet i Stavanger, og har bistilling ved Høgskolen i Molde.

Atle Ødegård

Atle Ødegård er psykologspesialist og professor ved Høgskolen i Molde. Forskningsinteressene hans er tverrfaglig samarbeid i praksis og utdanning, samt utvikling av ny forskningsmetodikk innenfor disse feltene. Han er ansatt som professor II ved Senter for innovasjonsforskning, Universitetet i Stavanger, der han særlig fokuserer på innovasjon i offentlig sektor. Han er også medredaktør i *International Journal of Integrated Care* og i *Journal of Inter-professional Care*.

09. LITTERATUR

Almås, S.H. (2007). *Interprofessional Education. An analysis of the introduction of a common core in curricula for selected health professions.* University of Bergen.

Almås, S.H. (2011). *Bioingeniør- og sykepleierstudenter i tverrprofesjonell skyggepraksis: Erfaringer fra et pilotprosjekt.* *Bioingeniøren*, 9, 14–19.

Almås, S.H. & Vasset, F. (2013). *Tverrprofesjonell uke med skyggepraksis: Sykepleierstudenter som følger andre helsefagprofesjoner i deres arbeid,* Oslo, Forlag 1.

Alstveit, M., Willumsen, E., Halvorsen, A. & Ødegård, A. (2015). *Forskningssamarbeid mellom praksisfeltet og høyere utdanning: en kvalitativ studie av erfaringer til ledere innen helse- og velferdstjenestene.* *Norsk Tidsskrift for Helsetjenesteforskning* (in progress).

Barr, Hugh, Koppel, Ivan, Reeves, Scott, Hammick, Marilyn & Freeth, Della. (2005). *Effective Interprofessional Education. Argument, Assumption & Evidence.* Oxford: Blackwell Publishing, Ltd.

Bjørke, G. (red). *Kvalifisering for tverrprofesjonelt samarbeid i helse- og sosialsektoren.* Oslo: HIOA Småskrift 2012 nr.3

Fagplan, Bachelor i vernepleie (2012). *Utarbeidet på grunnlag av rammeplan og forskrift for vernepleierutdanning fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 1. desember 2005. Fagplan godkjent juni 2012, av dekan ved avdeling for helse- og sosialfag, Høgskolen i Molde.*

Fougner, M. & Hortvedt, T. (2011). *Students reflections on Shadowing Interprofessional Teamwork.* *Journal of Interprofessional Care*, 25, 33–38.

Mogensen, E., Elinder, G., Widström, A.M. & Winbladh, B. (2002). *Centres for Clinical Education (CCE): Developing the health care Education of Tomorrow- A Preliminary Report.* *Education for Health*, 15 (1), 10-18.

NOU (1986: 4). Samordning i helse- og sosialtjenesten. Oslo: Helse- og sosialdepartementet.

NOU (1972: 23). Utdanning av sosial- og helsepersonell. Oslo. Statens forvaltningstjeneste.

Pollard, K.C., Miers, M.E. & Gilchrist, M. 2004. Collaborative learning for collaborative working? Initial findings from a longitudinal study of health and social care students. *Health & Social Care in the Community*, 12, 346–358.

Rammeplan for sykepleierutdanning, Kunnskapsdepartementet 2008.

Rammeplan for vernepleierutdanning, Kunnskapsdepartementet 2005.

Rammeplan og forskrift for bioingeniørutdanningen, Kunnskapsdepartementet 1998.

Reeves, Scott, Lewin, Simon, Espin, Sherry & Zwarenstein, Merrick. (2010). *Interprofessional Teamwork for Health and Social Care*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Stortingsmelding nr. 66 (1984–1985). Om høyere utdanning. Kultur- og vitenskapsdepartementet.

Stortingsmelding nr. 41 (1987-1988:106). Helsepolitikk mot år 2000, Nasjonal helseplan. Oslo: Helsedepartementet.

Stortingsmelding nr. 40 (1990–1991). Fra visjon til virke – om høyere utdanning. Oslo: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Stortingsmelding nr. 13. Samspillmeldingen – Utdanning til velferd, samspill i praksis. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Stortingsmelding nr. 47 (2008–2009). Samhandlingsreformen – Rett behandling – på rett sted – til rett tid. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

Meld St. nr 13 (2011-2012) Utdanning for velferd – samspill i praksis. Kunnskapsdepartementet.

UKCC (2001). Fitness for practice and purpose: the report of the UKCC post- Commission Development Group. London: United Kingdom Central Council for Nursing, Midwifery and Health Visiting.

Vasset et al. Tverrprofesjonell e-læring som pedagogisk verktøy i helse- og sosialsektoren, Vård i Norden 2014.

Willumsen, E. & Alstveit, M. (2012). Improving public health nursing: an example of community-based research in Norway. International Practice Development Journal, 2 (2), 1–12.

Willumsen, E. (red.) (2009). Tverrprofesjonelt samarbeid i utdanning og praksis. Oslo: Universitetsforlaget.

Willumsen, E. og Ødegård, A. (red.) (2014). Tverrprofesjonelt samarbeid – et samfunnsoppdrag. Oslo: Universitetsforlaget.

Ødegård, A. (2006). Exploring perceptions of interprofessional collaboration in child mental health care. International Journal of Integrated Care, 6 (18. desember), <http://www.ijic.org/>.

Ødegård, A. (2009). Konstruksjoner av samarbeid. I Elisabeth Willumsen (red.), Tverrprofesjonelt samarbeid i utdanning og praksis. Universitetsforlaget: Oslo.

Nettadresser:

<http://www.uis.no/forskning-og-ph-d-studier/forskerskolen-profres/om-forskerskolen/>

<https://www.uea.ac.uk/centre-for-interprofessional-practice/pre-registration-ipl-programme>

<http://www.himolde.no/Sider/Ny-og-unik-felles-ph-d--i-helse--og-sosialfag.aspx>

<https://www.uea.ac>

Høgskolen i Molde
PO.Box 2110
N-6402 Molde
Norway
Tel.: +47 71 21 40 00
Fax: +47 71 21 41 00
post@himolde.no
www.himolde.no

Møreforsking Molde AS
Britvegen 4
N-6411 MOLDE
Norway
Tel.: +47 71 21 42 90
Fax: +47 71 21 42 99
mfm@himolde.no
www.mfm.no